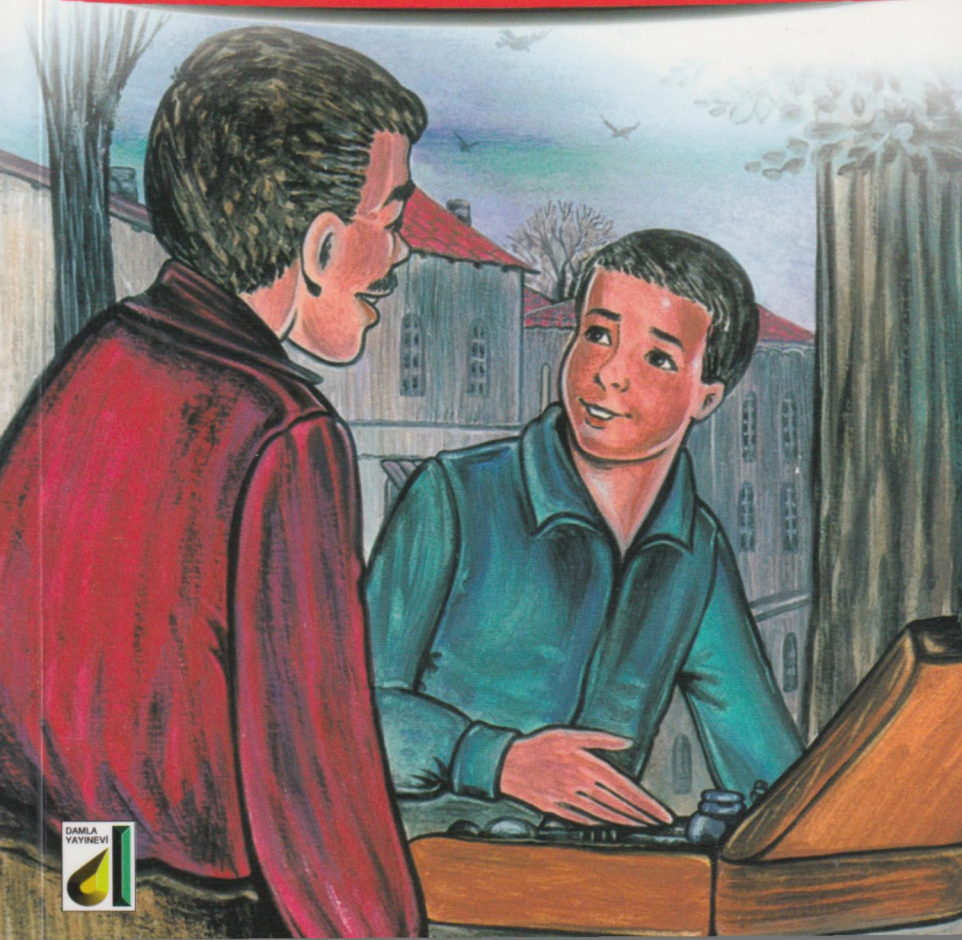
KEMALETTİN TUĞCU

Küçük İşportacı

DAMLA YAYINEVİ

KEMALETTİN
TUĞCU

KÜÇÜK İŞPORTACI

KEMALETTİN TUĞCU

43

Damla Yayınevi Nu.: 122

Kemalettin Tuğcu Klasikleri Nu.: 43

©
Copyright
Yayın Hakkı
Damla Yayınevi

Kapak-İç Resim
M. İlhan Ökkeş

Dizgi-Mizanpaj
Damla Yayınevi

Baskı-Cilt
Express Matbaası - İSTANBUL

ISBN 975-381-030-X

DAMLA YAYINEVİ®
Prof. K. İsmail Gürkan Cad. No: 6 Cağaloğlu-İST.
Tel: 0.212. 514 28 28 - 0.212. 511 09 55
Fax: 0.212. 528 24 01
Internet: www.damlayayinevi.com.tr
E-mail: damla@damlayayinevi.com.tr

KÜÇÜK İŞPORTACI

Mahallede ona İşportacı Nazmi diyorlardı. Öyle iki kişinin taşıdığı sedye gibi işportası yoktu. İlk ağıza okul çantasıyla işe başlamıştı. Bu çantanın içine jilet, tarak, çengelli iğne, bel lastiği, daha sonra renkli makaralar koyup dolaşmaya başlamıştı.

Bir işe başlamak, orada tutunmak kolay mı? İş, tıpkı bir fidan dikmeye benzer, onu koruyacaksınız, sulayacaksınız, toprağını kabartacaksınız, gözünüz üstünden eksik olmayacak.

İşportacılıkta da öyle gevşemek, kazandığını yemek, kendisini satıcı oldum sanmak yok. Kazandığınızı yemişe, giyim kuşama değil, mala yatıracaksınız. İşin içinde zarar etmek de var, ama yılmak yok.

Şu insanlar hiç halden anlamazlar. Nazmi okul çantasının içine yerleştirdiği satılık eşyası ile dükkân kapılarında, köşe başlarında satış yapmaya çalışırken, kaç defa onu azarlamış, kalbini kırmışlardı.

— Dilenmeye utanmıyor musun?

— Ben dilenmiyorum ağabey, işportacıyım ben.

— Ha, öyle mi? Halinden belli, pabucunun yırtığından, kirli çorabın dışarıya uğramış. Ceketinin dirseğinden etlerin görünüyor.

Ne desin Nazmi? Ağlaya ağlaya evine mi kaçsın? Yoksa bu işten yılsın mı?

Öğretmenine de rastlamıştı birgün. Kendisini azarlayan öğretmenine:

— Babam öldü, demişti. Bize bakacak kimse yok. Annem çalışmıyor.

Öğretmen çocuk halinden anlayan bir kimseydi:

— İyi ama oğlum, demişti. Şu satmaya kalktığın şeylerin hepsi kâr olsa ne geçer eline? Kazanamadığına göre bari oku?

Nazmi içini çekmiş:

— Okuyayım öğretmenim, demişti. Bu yırtık ceketle, bu partal ayakkabılarla beni okula alır mısınız? Ben okumak istemez miydim sanki. Dördüncü sınıfa kadar okumadım mı?

Nazmi ha ağladı, ha ağlayacak. Öğretmen bunu sezmiş:

— Allah yardımcın olsun Nazmi, demişti. Çalış bakalım. Belki bu işi yürütebilirsin. Okumayanlar da ekmek parasını çıkartıyor.

Bir tek odada barınıyorlardı. Annesi zili çalanlara kapıyı açar, giriş yerini düşe kalka süpürür, haftada bir apartmanın merdiven ve sahanlıklarını da temizlerdi. Bu işi pazar günleri, erkenden yapıyordu. O gün Nazmi çalışmaz, annesine yardım ederdi.

Bedava oturuyorlardı ama işittikleri lakırdının arkası gelmiyordu. Kiracılardan biri kapının zilini çalsa da hemen açılmasa:

— Neye bekletiyorsun insanı, diyordu. Kapıdan ayrılmasana.

— Üçüncü katın merdivenlerini süpürüyordum.

— Hadi hadi, cevap verme bana.

Ağız kokusu çekmek, laf altında kalmak kolay mı? Ama elden ne gelir? Bu yer odasını da kaybederlerse nerede barınacaklar?

Kadın çelimsiz, güçsüzdü. Yumuşak başlı, sessiz olduğu için çok eziliyor, kalbi kırılıyordu.

Altı katın merdiven ve sahanlıklarını temizleyip daha odasına girmeden yukarıdan bağırırlar, nefes nefese çıktığı zaman ev sahibi haykırır:

— Seher, bu ne burada? Kedinin yüzünü yaladığı gibi temizlik mi olur?

Adam yarısı içilmiş bir sigarayı gösterir. Kadıncağız:

— Beyefendi, der. Ben her tarafı süpürdüm. Bakınız daha sigara tütüyor. Dairelerden birinden yeni atılmış.

Mal sahibi köpürür.

— Kim atarsa atsın. Senin görmen lazım. Bu merdivenler temiz duracak. Anladın mı, yoksa külahları değişiriz.

Hem kapının iç tarafındaki topal iskemlede oturup zil çalınmasını, ya da içeriden çıkacak birisine kapıyı açmayı bekleyeceksin, hem de altı katın merdivenlerinde bir çöp bulunmayacak.

Ah Sait usta sağ olsaydı çeker miydi bu sıkıntıyı?

Nazmi anasını bu üzücü ve canından bezdirici hayattan kurtarmak için canla başla çalışıyordu. Ama taşıma su ile değirmen döner mi?

Sonra herkes satış için mal vermiyordu. Toptancılar bir para yatırmasını istiyorlardı. Öyle ya? Ya malları alır, gider de bir daha görünmezse. Böyle yapan az mı? Elinle ver, ayağınla git ara ki bulasın.

Nazmi çok az bir para ile işe başlamıştı. Topu topu beş lira. Bununla ne alınır, hepsini satsa ne kâr getirir ki?

Ama gündüzleri aç durmuş, yolda giderken şunun bunun ısmarladıklarını yakın bakkaldan, kasaptan almış, onların verdiği bahşişleri sermayesine katmıştı.

Bir sokaktan, ya da caddeden geçerken bir pencere açılır, ya da bir balkondan seslenirlerdi:

— Oğlum, hişt. Baksana bana. Buraya, buraya bak. Şuradaki sebzeciden bir demet maydanoz alıver bana.

Maydonuzu, ya da başka ısmarlanan şeyi alır, getirir, kapıda bekler ki parayı versinler diye. Sonunda zili çalmaya başlar, kadın çıkar:

— Ne istiyorsun ayol? der.

— Teyze, maydanozun parasını?

— A, vermedim mi?

Verdiğin iddia edenler de olur:

— Balkondan atmadım mı? derler.

Bir kutu kibrit aldırır iki kutu kibrit parasını bahşiş olarak verenler de olurdu. Nazmi işi sağlama bağlamak için artık:

— Teyze üstümde para yok, demeye başlamıştı.

Parayı alıyor, sonra istenileni alıp getiriyordu. Bazen bu işlerden, işportacılıktan daha çok para kazanıyordu.

Köşe başlarında saatlerce beklediği, kahvelere girip çıktığı halde ondan hiç mal almadıkları olurdu.

Kutuya sığmadığı için lastik şeritleri kangal yapıp boynuna takıyor, çengelli iğneleri ceketine iliştiriyor, makaraları cebine koyuyordu.

Yavaş yavaş maldan anlamaya başlamıştı. Nerede, kimin ne sattığını, toptancıların yerlerini bir bir öğrenmişti. Bu koskaca adamların yanına çekinerek girer, önce hatırını sorardı. Adamlar hep:

— Gene mi sen, derlerdi. Ne istiyorsun?

— Bir düzine elli numara beyaz makara, bir düzine de siyah. Sonra bir santimlik yassı şerit. Bir kutu çakmak taşı.

— Hepsini birden söyleme, yavaş yavaş. Hem para?

— Satınca getiririm ustacığım.

— Ya getirmezsen?

— Getirmeyip ne yapacağım, ben bu işten ekmek yemeğe çalışıyorum?

— Eskiden bir lokma ekmek aslanın ağzındaydı, şimdi midesine indi. Kolunu sıva da aslanın ağzından midesine kadar kolunu sok, alabilirsen ne âlâ.

Belki yüzünün düzgünlüğü, çekingenliği ve terbiyesi yüzünden onu boş çeviren pek olmuyordu. Yalnız arkasından seslenirlerdi:

— Gelmemezlik etme ha! Bir daha bu sokağa giremezsin.

O satışını parklarda, köşebaşlarında, kahvelerde yapıyordu. Onu Mahmutpaşa gibi işportacıların sıralandığı pazar yerlerine sokmuyorlardı. Bazen pazar kurulan sokaklara giderdi. Oradaki omuz omuza yürüyen halktan alışveriş eden çok olurdu.

Daha sonra onu evlerden çağırıp bir şeyler ısmarlamaya başlamışlardı.

Yorgan tiresi, yorgan iğnesi, fermuar, sedef düğme, verdikleri kumaşın rengine uyacak makine makarası, saç tokası, potin bağı...

Bu ısmarlanan şeylerden kâr edebilmek için onları düzine ile toptancıdan almak gerekiyordu. Ama bazen Nazmi bütün parasını yatırsa yine de istediğini alamazdı. Pahalı şeyler oluyordu. Bu yüzden başka bir dükkândan alır, hiç kâr gözetmez, almazlık da edemezdi.

Cep aynası, saç tarağı, yuvarlak teneke kutu içinde krempertev, nakış kukası, renk renk kurdele, toplu iğne, dikiş iğneleri, çakmak benzini, daha akla ne gelirse bunlardan bulundurmak gerekliydi.

İşportacılık deyip de geçmemek lazım. Her çeşit maldan bulundurmalı. Müşteriye yok demek olur mu?

Ama Nazmi'ye, evlerden akla gelmeyecek şeyler ısmarlıyorlardı. Potin boyasından tutun da yirmi numara lamba şişesine, idare lambasının yuvarlak fitiline, musluk köselesine kadar.

Nazmi bulup buluşturup getiriyordu. Böyle bir ısmarlama şeyi almak için çok uzaklara gittiği oluyordu. Zaten birşey almaya giderken nerede ne satıldığına dikkat ederdi.

En fazla canını sıkan da ısmarladıkları bir şeyi beğenmeyip:

— Aaah, bu olmaz, al geri götür, demeleriydi.

Bir işportacının insanları gücendirmemesi, sabırlı olması gerektiğini iyice anladığı için zarara da katlanıyordu.

Bazı evlerde kendisini sevenler, koruyanlar bulunuyordu. Gururlu, dürüst ve biraz çekingendi. Evin hanımı bayrama yakın biraz eskimiş olan bir çift ayakkabıyı ona verirdi:

— Nazmi, çocuğum, bunlar herhalde ayağına olur. Benim çocuğa küçük geliyor artık, gücenme sakın.

Nazmi teşekkür eder, alırdı. İşportacılık ayak işi idi. Kar-

da kışta, yağmurda çamurda, kapalı bir yeryüzü görmeden yürünecekti. Ayakların sağlam olması, sıcak tutulması gerekliydi. Bir kibir yüzünden pekala sağlam olan bir çift ayakkabıyı almamak olur muydu?

Okul çantası paralanmıştı. Zaten ufaktı, içine birşey almıyordu. Nazmi bir işportacıdan gördü. Tahtadan bir kutu yaptı. Saplı, kilitli bir kutu. Bunu güzelce boyadı. Boynuna asmak için kayış taktı. Duvara dayanıp ayakta dururken bu kutuyu açıyor, kapağını göğsüne dayıyordu.

Sokakta dururken, bir kahveye girerken sesini hiç yükseltmez, tatlılaştırır, nazik nazik neler sattığını mırıldanırdı.

Daha kabaca çocukların, işportacıların kutusunu kırıp mallarını yağma ettikleri olmuştu. Ama yılmadı, ağladı, sızladı, yine işini bırakmadı.

Bazen polis karakollarına giriyordu. Oralarda tanıdıkları vardı. Jilet bıçağı, tıraş fırçası, tıraş sabunu, cep tarağı, ayna filan alırlardı. O memurların odasına girince:

— Gel bakalım bezirgân başı, derlerdi.

Masanın üstüne kutusunu koyar, kapağını açar, onlara ısmarladıklarını bir bir verirdi. Onlardan daha da sipariş alırdı.

Orta halli insanlar onu daha çok tutuyorlardı. Bayramlardan önce bazı hanımlar onu çağırıyor ve:

— Şöyle altı tane erkek mendili, altı tane çocuk mendili istiyorum. Konu komşuya vereceğim. Pek pahalı soydan olmasın. İki tane de başörtülük alıver bana. Sana zahmet olacak ama.

Bayramdan önce Nazmi'nin çok işi oluyordu. Evinden çıkamayacak kadar yaşlı olan nineler ondan mercan terlik, kalınca yün çorap isterlerdi.

Sonra koskoca şehirde bazı şeyleri ne kadar arasanız bulamazdınız. Haydi bakalım, çiğnemek için sakız arayınız da bulunuz? Hangi dükkâna sorsanız size ciklet çıkartırlar.

Lamba şişesi veya gaz lambası fitili arayınız bakalım. Bulabilirseniz aşkolsun size. Bulamazsanız Nazmi'ye seslenin. O ne yapıp yapar, bulur getirir.

Ayrıca hanımların önem verdikleri şeyleri de bilir Nazmi. Filan yerde kilo ile parça bez satılıyormuş, falan yerde defolu fanilalar varmış. Yanmış bir dükkânın malları satılırken Nazmi oradadır. Biraz üstüne yangın kokusu da sinmiş olsa bazı kumaşları alır, müşterisini bulur.

Nazmi, şehirde zor bulunan şeyleri de ısmarlayanlara bulup getirirdi.

Ayrıca filan yerde halis arı balı vardır, bir başka yerde sütten çekilmiş tereyağı bulunur. Pahalıdır ama bir hasta için kimya gibi gelir.

Nazmi, birşey alıp da parasını sonradan vermek isteyenlere çok kızar:

— Nem varsa topu topu burada işte, der. Veresiye verip de bekleyecek sermayem mi var? Kusura bakmayın.

Halden anlamayanlar:

— Paran battı mı ayol? derler. Haydi çekil şuradan.

İnsanlar çeşit çeşittir. Böyle beş on liralık sermaye ile iş yapmaya kalkışan bir fakir çocuğun işportasından bir şey aşırmayı marifet sayanlar, aldıkları bir şeyin parasını vermeyip de:

— Verdim ayol, ceplerine baksana bir kere, diyenler olur.

Bunlara karşılık, beş altı liralık bir şey alıp on lira verip de:

— Üstü kalsın Nazmi, diyenler de vardır.

Ama insanların ne değerde oldukları alınlarına yazılı değildir ki. Kimseyi gücendirmemek gereklidir.

Nazmi'nin annesiyle beraber sığınıp oturduğu odanın demir karyolasının altında teneke veya karton kutular içinde mallar vardır. Annesi bu mallara elini bile sürmez. Son zamanlarda Nazmi eve ekmek parasını getirmeye başlamıştır. Bazen akşam dönüşünde, cebinden eksik etmediği filenin içine bir ekmek, biraz peynir, soğan, fasulye gibi şeyler koyar.

O günlere kadar evlerinde para eden ne varsa sata sata geçinmişlerdir. Nazmi'nin babası gezginci bir ustaydı. Evlerde tamir yapardı. Elinden hemen her iş gelir, boş kaldığı olmazdı.

Ama bir yere kapılanmadığı ve genç sayılacak yaşta öldüğü için emeklilik hakkı olmamış, bu yüzden de arkasında kalan karısına ve oğluna aylık bağlanamamıştı.

Bu durumda Nazmi okula nasıl gitsindi? Çantanın içindeki kitapları bir köşeye fırlatıp işportacılığa başlamıştı.

Bu işin en sıkıntılı çağı olan başlangıcı atlatmış sayılırdı. Azarlanmış, kovalanmış, yağmaya uğramış, hatta bir iki tokat yemiş, tekmelenmişti. Toptancıların onu kovduğu da olmuştu.

Ama yılmamıştı. Nasıl yılsın ki bazen eve gittiği zaman annesini bitkin bir durumda görmüş, ne olduğunu sorduğu zaman:

— Açım oğlum, karşılığını almıştı.

Bu durum Nazmi'nin dışarıda çektiği sıkıntılardan, hatta bazen yediği dayaklardan daha ağır ve dayanılmaz bir şeydi.

El kahrını çekmek açlıktan da güç. İnsan acıkırsa elini midesinin üstüne bastırır, iki yudum su içer, oturduğu yerde uyuklamaya çalışır. Ama el kahrı hiç çekilmez. Nazmi evde kaldığı pazar günleri bunu gözleriyle görüyor, kulaklarıyla işitiyordu.

Onların görevleri on iki dairenin gazetesini ve ekmeğini almak, akşamları da kapılarının önlerine bıraktıkları çöpleri çöp bidonuna boşaltmak, on iki katın sahanlığını temizlemek, merdivenlerini silip süpürmekti.

İşin güçlüğü, kadının güçsüzlüğü bir tarafa, ya durmadan söylenilen laflar, azarlamalar?

On iki dairenin de gözüne batıyordu. Bunlar sık sık sıralıyorlardı:

— Ev kirası vermezsin. Elektrik parası vermezsin, su parası vermezsin. Vergi vermezsin. Yakıt parası vermezsin. Senden daha rahat kim var?

Bazen, Seher Hanım'ın canına yeter:

— Allah böyle rahatı kimseye vermesin, derdi. Hergün başına kakılan bu şeyler karın doyurmuyor. Şu çocuk sokak sokak, sabahtan akşama kadar dolaşacak da ekmek parası kazanacak.

Bu haklı söz karşısında hak veren de çıkmaz:

— Kocan vaktiyle düşünseydi, derler.

Artık satacak bir şey kalmadığı için Nazmi'nin kazancı ile geçinmek zorundaydılar. Bu yüzden de haftada birkaç gece aç yattıkları oluyordu.

"Akşama kadar boş oturuyorsun, bari bir işe yara", diye Seher Hanım'ı bakkala çakkala, alışverişe yolluyorlardı. Alınan şeyi de beğenmez, bazen değiştirmeye yollarlardı.

Seher Hanım otuz beşindeydi. Daha genç sayılırdı. Yüzü gözü düzgün, güzel yapılı bir kadındı. Esnaftan alıcı olanlar çıkıyordu. Seher Hanım evlenmek niyetinde değildi. Oğlunu düşünüyordu. Canla başla çalışan bu çocuğun gayretini kıramaz, yalnız kendisini düşünemezdi.

Dairelerden iş gördürmek için çağırıyorlardı. Bir iki defa denemişti. Dışarıdan gelen kadınlara üç yüz lira gündelik veriyorlardı. Ona gelince akşam eline yüz lirayı tutuşturuyorlardı.

Nazmi bir gün halini bir toptancıya açmıştı. Yaşlı adam:

— Öyledir oğlum, diyordu. Düşenin dostu olmaz. Birisi düştü mü, bir tekme de sen vur derler. Ama neden derler, orasını bilemem.

Bir iki defa öğle vaktine rastlamış, toptancı Halit Bey yemek yerken ona da ısmarlamış, yanında çalışanı yakındaki ahçıya yollamış, haşlama etle pilav ve üzüm ısmarlamıştı.

Nazim açtı. Dayanamamıştı işte. Yemeğe başlamıştı, ama gözlerinden de iki sıra yaş inivermişti.

Halit Bey ona seslendi:

— Hayrola, bakıyorum, ağlıyorsun.

Nazmi dayanamadı:

— Boğazımdan geçmiyor Halit Bey amca, dedi. Annem evde aç.

Adam kaşlarını çatmıştı:

— İnsanların karınları kendi içlerindedir, dedi. Sen aç kalmakla ananın karnı doymaz. Biliyorum, bir simit bile almadan akşamı ediyorsun. Hiç olmazsa sen aç kalma. Yemek buldun mu ye, dayak buldun mu kaç.

Alayın sırası değildi ama, Halit Bey'in de canı sıkılmıştı.

— Annen neye gündelikle çalışmıyor? dedi.

— Annem kapıcılık yapıyor Halit Bey amca. Altı katın dairelerine hizmet ediyor. Silip süpürüyor, kapının önünde oturuyor. Bir yere ayrılamıyor.

— Peki para?

— Ne parası Halit Bey amca?

— Kapıcı aylığı yok mu?

— Hayır, bir yer odası var, orada oturuyoruz. Kira vermiyoruz.

— Yer odası karın doyurmaz oğlum.

— Doyurmuyor beyamca. Günde beş altı defa merdivenleri in, çık. Ismarladıklarını al getir. Sil, süpür, kapıyı bekle, yine de yaranılmıyor. Her gün, kira vermiyorsunuz, yakacak parası vermiyorsunuz, elektrik, su parası yok diye başımıza kakıyorlar.

— Oğlum, bunlar da birşeydir ama insanın karnını doyurmaz. Sen ananı al, çık o evden.

— Bunu ben de istiyorum ama nereye götüreyim anamı, barındığımız evden de mi olalım?

Günlerden sonra birgün Halit Bey sordu:

— Nerelerde kaldın be çocuk? dedi. Ben de seni arıyordum.

Nazmi yolda gelirken hazırladığı parayı çıkarttı:

— Aldığım makaraların hepsini satamamıştım beyamca, dedi. Onun için gelemedim.

Adam verilen parayı önündeki deftere işaret edip çekmecesine attı.

— Şey, dedi. Biliyorum, er geç aldıklarının parasını getirirsin. Ben başka bir iş düşündüm. Söyle bakayım, kaç yaşındasın?

— On ikiyi bitiriyorum beyamca.

— Okula gittindi değil mi?

— Beşe geçtim, babam ölünce okulu bıraktım.

— Rakamların okunaklı mı?

— Bilmem, yazıyorum işte.

Halit Bey beş on kalem rakam söyledi, alt alta yazdırdı. Sonra toplattı. Nazminin düzgün yazdığı rakamları beğendi, toplamasını da tamam buldu. Bir de el yazılarını okuttu.

— Nazmi, dedi. Biliyorsun benim romatizmalarım var. Yılda üç ay ben kaplıcalara giderim. Rahmetli karımdan bir kızım vardı. Onu da evlendirdim. Bu adam da yalnızdır, ihtiyardır, diye arayıp sormaz. Bu aybaşı gideceğim. Ben gelinceye kadar benim dairemde oturun.

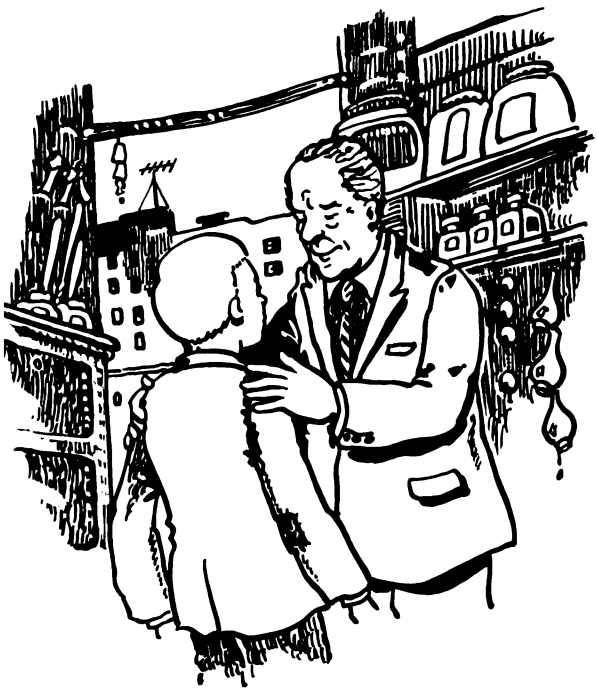
— Sağolunuz Halit Bey amca, dedi. Fakat siz geldikten sonra biz de o izbe odayı da bulamayız sonra.

Halit Bey:

— Ben o kadar eşek değilim Nazmi, dedi. Kimseyi de sokağa atmış değilim şimdiye kadar.

— Bağışlayın beni, dedi Nazmi. Ben her şeyi düşünmek zorundayım.

— Senin de hakkın var, dedi Halit Bey. Bak oğlum, ben seni denedim. Dürüst bir çocuksun. Buradaki tezgâhtar yakında askere gidecek. Onun yerine seni alabilirim. Kapalı

Halit Bey, Nazmi'yi annesiyle birlikte evlerine davet eder.

yerde çalışmak başkadır. Sonra alacağını bilirsin. Ben de işportacılıktan başladım işe. Limon sattım, gazete sattım. Kutuyu boynuma asıp sokak sokak az dolaşmadım. İşportacılığın arkasından bir küçük dükkân sahibi olmak gelir. İyi bir yerde dükkân açabildin mi yolunu bulmuş olursun.

Adamın acele işleri vardı. Mağazaya girip çıkıyorlardı. Nazmi'ye:

— Haydi şimdi git, dedi. Annene de danış. Bak işinize gelirse üç aylığına benim dairemde kalırsınız. Bekçilik gibi

biraz para da veririm. Ben dönünce de bir başka yer bulurum size. İki güne kadar gideceğimi de unutma.

Nazmi o akşam eve yorgun argın sadece bir tek ekmekle döndü. Annesi kapının içindeki sandalyede oturuyordu. Kadının gözleri iyiden iyiye kızarmıştı. Nazmi:

— Yine ne oldu anne? dedi.

Kadın, sıkıntısını, kederini onunla paylaşmak istemiyordu.

— Her zamanki işler Nazmi, dedi.

— Hayır, ağlamışsın yine. Doğrusunu söyle bana.

— Senin sıkıntın yetmiyor mu oğlum?

— Senin sıkıntın benim sıkıntım anne.

— Bilmiyor musun buranın halini? Biri öteberi almaya yollar, öteki kapıdan ayrıldın diye azarlar. Ev sahibi ile biraz bozuştum.

— Ne dedi sana, ne dedin ona?

— Başının çaresine bak, dedi. İyi, iyi ama insan on parça olamaz ki. Hem herkesin işini göreceksin, hem de kapıdan ayrılmayacaksın. Ne o, beyefendi gelip kapıyı çalmış da ben hemen açmamışım.

— Anahtarı yok mu?

— Sen de bilmez gibi konuşma Nazmi. Kim anahtarı kilide sokup da kapıyı açacak. Ya zile basar, ya tık tık vururlar, hemen açmak gerekir.

— Anne, bu çekilmez artık. Bir başka yere gidelim.

— Nereye gidebiliriz oğlum?

— Hele dur sen, sabah olsun hayır olsun.

Nazmi o akşam on ikiye kadar kapıyı bekleyen annesi odaya dönünce Halit Bey'in teklifini ortaya koydu. Kadın pek sevinmedi:

— Buradan da oluruz oğlum, dedi. Kimseye güvenilmiyor.

— Orası öyle ama burası da bizim malımız değil. Baksana, başının çaresine bak demişler. Yarın palas pandıras kapıdan da atarlar.

— Biz sebep olmayalım oğlum. İyi kötü barınıyoruz.

— Birgün merdivenlerde tıkanıp kalacaksın anne. Elimize bir fırsat geçmişken faydalanmaya bakalım. Ben yarın Halit Bey'le konuşurum.

Halit Bey de hani pek güvenilir bir adam değildi. Yanındakiler onun huysuzluğundan yaka silkiyorlardı. Sık sık mağazaya gelenlerle kavga ederdi.

Ertesi gün Nazmi mağazaya gitti. Halit Bey dışarı çıkmış. Kapının önünde bekledi. Adam geldi ama hali hiç de cesaret verici değildi.

— Ne o? dedi. Dün gelmedin miydi sen? Bugün neye geldin?

— Şey, dedi Nazmi. Dün bir şey söylemiştiniz de.

— Ne söylemiştim?

— Hani kaplıcalara gidecektiniz de.

— Giderim gitmem, sana ne?

— Bana hiç. Özürdilerim.

Nazmi süklüm püklüm mağazadan çıktı. Daha beş on adım yürümeden arkasından tezgâhtar seslendi:

— Nazmi! Hey, Nazmi!

Nazmi durdu, döndü tezgâhtar:

— Seni patron çağırıyor, dedi.

Nazmi tekrar mağazaya girdi. Halit Bey:

— Nereye savuştun be, dedi. Bir de seninle mi uğraşacağım. Otur şuraya.

Nazmi oturunca adam bir aşağı bir yukarı gezindikten sonra:

— Gelecek misiniz, gelmeyecek misiniz? dedi.

— Gelmek istiyoruz Halit Bey amca.

— Yarın erkenden buraya gel. Kaptıkaçtıyı al, Ahmet eşyanızı alsın getirsin benim daireye. Anlaşıldı mı?

— Sağ olun Halit Bey amca.

— Çok eşyanız var mı?

— Bir tek karyola ile üstündeki yataklar. Bir sandık, bir de kapkacak sandığı, hepsi bu.

— Pekala, onların içinde gereklilerini alırsınız. Kalanını benim apartmanın garajına koyarsınız.

— Bize tembih edeceğiniz bir şey var mı?

— Var ya. Ben para bırakırım. Telefon, su, elektrik faturalarını ödersiniz. Telefonla sipariş veren olursa mağazaya gider tezgâhtarla muhasebeciye söylersin. Kiminle alışveriş yaptığımı onlar bilirler. Üst tarafına karışma. Ama hergün buraya uğra. Alacağın şeyleri muhasebeciye söyle. Daireyi de sakın boş bırakmayın.

Artık Nazmi bir akıntıya kapılmış gibiydi. Dönemezdi, Halit Bey'in dairesine taşınmak zorundaydı. İyi mi olacaktı, kötü mü? Burasını artık Allah bilir. Ayrılırken ihtiyar adam seslenmişti:

— Yarın sabah, dedim ya. Garaja gelirsin. Ben öbür gün gideceğim.

Seher Hanım şaşırdı kaldı. İster istemez toplanmaya başladı. Zaten toplanacak eşya da yoktu. Tahta sandığa kabı, kacağı çamaşırlara sarıp sandığa yerleştirdi. İşte bu sırada evsahibi de kapıya dayanmıştı:

— Nerelerdesin be? O bedava, bu bedava. Bir de kapıda mı kalacağım. Bana bak. Ya doğru dürüst çalışırsın, ya çeker gidersin.

Kadın tıkana tıkana:

— Peki Hamdi Bey, dedi.

O gece ana oğul uyumamışlardı. Sabahleyin Nazmi giderken:

— Birazdan kamyonetle geleceğim, dedi. Hiç yüreğini üzme.

Kadıncağız yine sabah hizmetlerini yaptı, hatta altı katın bütün sahanlık ve merdivenlerini süpürdü. Sonra, işte kamyonet kapıya dayandı. Ahmet genç bir şofördü. Nazmi onu odaya indirdi. Ahmet karyolayı söktü, sonra katlanmış şilteyi sandıkları da sırtladı. Odada birşey kalmamıştı. Seher Hanım koçanı kalmış bir süpürge ile o yer odasını süpürüyordu. Ev sahibi dayandı kapıya:

— Hayrola, dedi. Savuşuyor musun?

— Evet, dedi Seher Hanım.

— Nereye?

— Allah elbette kulundan vazgeçmez.

— Şimdi böyle toparlanıp gitmek neden icabetti?

— Siz akşam, doğru dürüst çalışmazsan çeker gidersin, demediniz mi?

— Derim elbette.

— Ben on parça olamam Hamdi Beyefendi. Kimse halden anlamıyor. Alnımıza ne yazılmışsa göreceğiz.

— Cehenneme kadar yolun var.

İşte o apartmanın yer odasından böyle ayrılmışlardı. Kamyonetin eşya konan yerine binen kadın yol boyunca gözyaşlarını tutamıyordu. Allah onu on iki yaşında bir çocuğun eline bırakmıştı.

Daha halini düşünmeye vakit kalmadan kamyonet durdu. Şoför Ahmet:

— Geldik abla, dedi. İn bakalım.

Dört katlı, ikişer daireli bir apartman. Ama daha yeni ve mermer basamakları bembeyaz. Kapının üzerinde "Halit Kaçar" diye yazılı. Demek bütün apartman bu adamın. Üstelik bir de yaşlı kapıcı var. Kapıyı açmış, bakıp duruyor.

Ahmet eşyayı ikinci kattaki daireye çıkardı. Anahtarla kapıyı açıp eşyayı içeriye koydu. Alay eder gibi:

— Paramı sonra alırım abla, dedi. Şimdilik bana müsaade.

Ana oğul dairede yalnız kalmışlardı. Şimdi neye uğradıklarını, ne yapacaklarını bilemiyor, birbirlerine bakıyorlardı. Apartman dairesinin içi dayalı döşeliydi. Hangi kapıyı açsalar içeride eşya tamamdı.

Seher Hanım iki sandıkla şilte ve karyolayı aralıkta bırakmıştı. Ortalığın tozunu aldı, sigara tablalarındaki külleri döktü, elinden geldiği kadar dağınık yatağı topladı, pijamayı devşirdi.

Nazmi nihayet:

— Sıkılma anne, dedi. Allah büyüktür. Ben de işe gideyim.

Nazmi annesini bırakıp işportasını alarak gitmişti. Kadın, bir zaman, bir sandalyenin üzerinde oturarak çevresine bakınmış, başlarına ne geleceğini acı acı düşünmüştü. Şoför Ahmet bir aralık ona:

— Abla, demişti. Bak sana söyleyeyim, bu adama Deli Halit derler. Acımasız, ne istediği bilinmez bir adamdır. İki yıldır yanındayım ama çektiğimi bana sor. Geçinmeye gönlün varsa acı sözlere dayanacaksın. Sen bir aile kadınına benziyorsun. Yüzsüzlük edemezsin. Haydi Allah yardımcın olsun!

Seher Hanım'ın işte böyle, daha apartman dairesine ayak atar atmaz gözü korkmuştu. Eski apartman sahibini

de gücendirdiğini düşünüyor, ortada kalmış gibi çevresine bakınıp duruyordu.

Adamın yattığı odayı önce havalandırmış, sonra, o, kimbilir ne değerde olan karyolayı düzeltmiş, yerde, ayak ucunda bulunan birkaç tane yüzlük kâğıt parayı gardolabının üstüne koymuştu.

Bu dolabın bir anahtarı vardı. Çekmecinin üstünde bırakılmıştı. Biraz aralık duran bu çekmecenin içinde beş yüzlük, binlik para desteleri bulunuyordu.

Yerde ayrıca ayaktan çıkarılıp atılmış erkek çorapları vardı. Seher Hanım aklı erdiği kadar, üstün körü bir temizlik yaptı. Odanın kapısını çekerek çıktı. Bir yabancı daire onu ürkütüyor, uzaktan uzağa duyulan sesleri, gürültüleri dinliyordu.

Dairenin epeyce geniş olan mutfağında tabak, çanak, çatal, kaşık bir yığın bulaşık vardı. Onları yıkadı, kurulayıp kaldırdığı sırada kapı çalındı. Yüreği oynayarak gidip açtı. Ortadan daha uzunca boylu, katı bakışlı, kaşları hafiften çatık bir adam vardı karşısında.

— Seher sen misin? diye sordu.

— Benim efendim.

— Oğlan nerede?

— İşportasını alıp gitti efendim.

— Yaa!

Adam silinmiş olan taşlığa baktı. Terlikleri de orada duruyordu. Ayakkabasını çıkarttı, terlikleri giydi. Seher'in içi biraz rahatladı. Terlikleri yatak odasında bulup oraya getirmişti.

Adam salona girdi. Cebinden sigara paketini çıkarttı. Bir sigara yaktı. Eli ile karşısındaki koltuğu işaret etti.

— Şuraya otur bakayım, dedi.

Seher oturdu. Yüreği çarpıyordu. Adam sigarasını içerken konuştu:

— Senin kocan neciydi?

— Esnaftan biriydi efendim. Tamir yapardı. Elektrikten, sudan, saatten, her şeyden anlardı.

— Emekli maaşı kalmadı mı?

— Hayır efendim, tek başına çalışıyordu.

— Kaçak mı çalışırdı?

— Böyle çalışanların belli bir vergileri varmış efendim. Onu verirdi.

— Senin baban neciydi?

— İlkokul öğretmeniydi efendim.

— Sen okudun mu?

— Ortaokuldan çıktım efendim.

— Neden daha fazla okumadın?

— Babam rahatsızdı, erken emekli olmuştu. İhtiyardı, rahatsızdı. Yalnız kalmaktan korkardı. Bu yüzden okuyamadım.

— Peki neye öyle gezginci bir adama vardın?

— Kısmetmiş efendim. Yalnız kalmıştım, komşumuzdu. Kazancı da fena değildi.

— Peki kocan ölünce neden babandan yetim maaşı bağlanmasını istemedin?

— Bu aklıma gelmedi efendim. Hem uğraşacak kimsemiz yoktu.

— Bu zamana kadar nasıl geçindin?

— Kocam antika meraklısıydı. Bulur getirirdi. Onları birer birer sattım. Zaten o öleli iki yıl oldu.

Adam kalktı, mutfağa girdi, buzdolabına baktı, sonra yatak odasına girdi. Ayakta durup bekleyen Seher Hanım'a:

— Bana bak hanım, dedi. Ben sinirli bir adamım. Ben temizlik isterim, ben bu yaşımdan sonra sıkıntı çekemem. Bunu aklına koy.

— Koydum efendim.

— Ben yarın sabah erkenden kaplıcalara gideceğim. Burada oğlanla beraber sen kalacaksın. Ben bekâr bir adamım ama eşyama değer veririm. Herşeyim yerli yerinde durmalı. Anlaşıldı mı?

— Anlaşıldı efendim.

— Mutfağın yanındaki hizmetçi odasında yatıp kalkarsınız. Eşya koymaya gerek yok. Orada bir yatak, bir de sedir var. Getirdiğin eşyayı aşağıda, garaj odasına koydurt. Kapıcı Âdem'e söyle, senin işini görür. Gevezenin biridir, fazla yüz verme. Şimdi kulağını aç da beni iyi dinle. Ben bir lafı iki defa söylemeyi sevmem. Kimseyle de geçinemem. Ben gelinceye kadar kimseyi içeriye alma. Komşu sevmem ben. Daireyi de yalnız bırakma. Ortalık hırsız dolu. Çalınacak çok eşya var. Sen öğle yemeği yedin mi?

— Hayır efendim.

— Karnın aç değil mi?

— Bilmem, pek açlık duymuyorum.

— Yalanı sevmem ben. Bak burada dünyanın işini görmüşsün. Acıkmaz olur musun?

Adam telefona uzandı, bir numara çevirdi, konuştu:

— Haşim, ben Halit. Toptancı Halit. Bana hemen iki takım karışık ızgara, zeytinyağlı enginar, az pilav, bir de çavuş üzümü yolla. Ekmekleri unutma. İkişer porsiyon olacak. Daireme yolla. Elini çabuk tut. İşte o kadar.

Telefonu yerine bıraktı ve:

— Seher, dedi. Sen yemek pişirmesini bilir misin?

— Biraz bilirim efendim.

— Pilav pişirebilir misin?

— Pişiririm efendim.

— Şöyle tadıyla, tuzuyla yemek isterim ben.

— Babam da yemeğe meraklıydı efendim. Hattâ kendisi de pişirirdi.

— Pekâlâ, görelim bakalım. Âdem'e et aldır, patlıcan aldır, iyisinden bir karpuz aldır. Sonra bir pilav pişir, patlıcan oturtma pişir. Hafif bir çorba pişir. Ben saat sekizde akşam yemeği yerim.

Halit Bey sert sert konuşurken kapı çalındı. Bir garson büyükçe bir tepsi yemek getirdi. Epeyce geniş olan mutfakta yemek yenecek genişçe bir masa vardı. Seher çabucak orasını hazırladı. Halit Bey'e buyur etti. Adam ellerini yıkadı. Kadının tuttuğu havluya ellerini kurularken:

— Bu havluyu sen mi yumuşattın? dedi.

— Yıkamıştım Beyefendi.

— Kapıcının karısına yıkatıyorum, takır takır havlu getiriyor. Sonra çamaşırlar ilâç ilâç kokuyor.

— Belki iyi durulamıyorlar efendim.

— Bundan sonra sen yıkarsın. Yattığım odada konsol var. Onun ikinci gözünde çamaşırlarım durur. Üçer kat çamaşır, altı tane mendil, iki takım pijama çıkar, kahverengi bavula koy. İki tane de yüz havlusu. Traş takımını da bir tarafa sıkıştır.

Seher, bu aksi adamın karşısına oturarak boğazına dizile dizile getirilen yemekten kendisine ısmarlananları yedi, ama yedi işte. İki defa kalkarak adamın bardağına su koydu. Adam suyu içmeden önce bardağı da iyice muayene edip pencereye doğru tuttu.

— Sen bunları yıkamışsın, dedi.

— Yıkadım Beyefendi.

— Elin sakar mıdır?

— Anlamadım Beyefendi?

— Yani tabak çanak kırar mısın?

— Kırmamaya dikkat ederim efendim.

— Kaza olur başka. Ama dikkatsizliğe ben hiç gelemem. Ben sabahları yedide kalkarım. Yedi buçukta kahvaltı ederim. Çay, peynir, tereyağı, kızarmış ekmek. Arkasından orta şekerli bir kahve. Sekizde çıkarım. Sana şimdiden söyleyeyim. Ana oğul yiyecek için gerekli olan şeyleri kapıcı Âdem'e aldırırsın. Gelen faturaları ödersin. Başucumdaki çekmecede para var. Ben kaplıcadan dönünce başka birşeyler düşünürüz. Buraya aç acına kapayacak değilim sizi.

Yemekten sonra pişirilen kahveyi içerken:

— Bana bak Seher, dedi. Ben pasaklı, dağınık kimselerden hiç hoşlanmam. İnsan dediğinin içi, dışı temiz olmalı. Bir aralık sokağa çık, kendine hazır bir elbise al. Para sarfından çekinme, öksüz malı değil. Derli toplu olman lâzım. Ayağına bir de terlik al, böyle çorapla gezme.

Seher Hanım şaşkına dönmüştü. Aksi adamın canını sıkmamak için yemekleri itina ile yaptı. Kahvaltılıkları hazırladı. Bavulu yerleştirdi. Çekmecedeki paraları desteledi.

Nazmi saat sekiz buçuğa doğru geldi. Halit Kaçar salondan seslendi:

— Seher Hanım, kim o gelen?

Seher:

— Nazmi geldi Beyefendi, dedi.

— Yemek yiyin de sonra beni görmeye gelsin.

— Başüstüne efendim.

Mutfakta Nazmi o çeşitli yemekleri görünce:

— Hayır mı, şer mi, bilmiyorum oğlum, dedi, Seher Hanım. Şimdilik onun kesesinden yemek yiyeceğiz. Bana ye-

mek pişirttirdi. Ama beğenip beğenmediğini söylemedi. Herhalde beğenmeseydi bağırıp çağırırdı: Yalnız oturtma için "Bu kabak mı, patlıcan mı?" diye sordu. Patlıcan olduğunu söyledim. Patlıcanın kabukları sert olduğu için hepsini soyduğumu söyledim. "Pişerken dağılmaz mı?" dedi. Dikkat edilirse dağılmıyor, dedim. Sonra kızarırken de dağılmıyor, dedim.

Nazmi annesi kadar çekinmedi. Doyasıya yedi. Sonra salona girdi. Halit Bey:

— Gel bakalım İşportacı, dedi. Şöyle otur karşıma. Bugün satış nasıldı?

Nazminin yüzü kızardı:

— Yirmibeş liralık kadar bir şeyler sattım, dedi. Her zaman satış olmuyor. Bereket ev siparişlerine.

— Neymiş o ev siparişi?

— Beni tanıyanlar, bazı şeyler ısmarlıyorlar efendim. Safrandan, gomalikadan, mermerşahiye, paça lastiğine, çuvaldıza kadar. Bazı yaşlı hanımlar var, evlerinden çıkamıyorlar. Onlar başörtülük tülbent, mercan terlik filan isterler. Birisi çekme potin istemişti. Güçlükle buldum.

— Neymiş o çekme potin?

— Bayağı potin, ama hafif yapılı. Adeta terlik gibi. Ayağa çekilerek giyiliyor. İki yanı lastikli.

— Anladım, bazı hocalar da giyer onu. Abdest alırken ayak yıkamaya gerek kalmaz. Üstünden meshederler.

— Meshetmek nasıl şey efendim?

— Sen hiç abdest almadın mı?

— Hayır.

— Hocaların, namaz kılanların abdest aldıklarını görmedin mi?

— Gördüm efendim. Benim çocukluğumda babam cuma

namazına gitmek için evde abdest alırdı. Ama üçer defa da ayaklarını yıkardı.

— Abdest alırken eller, yüz ve kollar yıkandıktan sonra baş meshedilir.Arkasından serçe parmakları kulağa sokarlar, baş parmaklarla kulağın arkasından kulak memesine kadar ıslatırlar. Bütün bunlar abdest almanın şartlarındandır. Ayağı gereğince yıkayıp temizce kurulayıp çorabını giyip, mesti de çektin mi o ayağı abdest tazelerken yeniden yıkamaya gerek kalmaz. Mestin üstünden temiz su ile ıslanmış el geçirip ayakları da yıkamış sayılırlar.

— Anladım efendim.

— Pekala, şimdi beni dinle. Satış için ne gerekirse muhasebeciden iste. Ben ona tenbih ettim. Sattığın zaman parasını götürürsün. Sen işine devam et. Buraya gelince, yemek için ne lazımsa annen kapıcı Âdem'e aldırır, parasını verir. Öyle kirli paslı, yırtık pırtık da gezmeyin. Ne gerekirse alın. Sen de arkandan bu delik papuçlarla dirsekleri yırtık elbiseyi at. Bir takım hazır elbise al. Benim canımı sıkacak bir şey yapmayın. Eğer budalalık edip de gerekli bir şeyi almadığınızı görürsem ananızdan emdiğiniz sütü burnunuzdan getiririm. Bana Halit Kaçar derler. Asıl lâkabım da Deli Halit'tir.

— Bir şey unutursak kusura bakmayanız efendim.

— Bir de daireyi boş bırakmayın. Etrafta hırsız çok. Eve de adam sokmayın. Aşağıda, kapıcı dairesinin yanındaki koridorda bir kapı var. Oradan garaj odasına girilir. Bu odaya eşyanızı koyar, orasını hazırlarsınız. Gerekirse orada yatarsınız.

— Peki efendim.

— Beni iyi dinle. Seni mağazaya alırım, orada çalışırsın, sokak sokak sürtmene gerek kalmaz ama, bak ben sokaklarda sürünerek yetiştim. Burnum iyice sürtüldü. Bu bir im-

tihandır, dayanabilirsen başarılı olursun, yoksa eşeğin kuyruğu gibi ne uzar, ne kısalırsın.

Sokak sokak gezmekten ayaklarına karasu inmiş olan Nazmi neredeyse uyuyacaktı. Güçlükle dinliyordu. Hele karnı iyice doyduktan sonra bastıran bu uykuya dayanmak pek güç oluyordu. Bereket Halit Bey:

— Arasıra mağazaya da göz kulak ol, dedi. İnsanlara güvenilmez. Gözünü aç, ben muhasebeciden de tezgâhtardan da pireleniyorum. Akıllı bir adam bir bakışta nelerin döndüğünü anlar. Ben artık yatacağım. Sabahleyin sekizde evden çıkmam lazım.

Nazmi ayağa kalkıp:

— Allah rahatlık versin efendim, dedi.

Kilerin yanındaki hizmetçi odasında yatacaklardı. Seher ortalığı iyice dolaşıp damlayan muslukları sıkıştırdı, yanan elektrikleri söndürdü, kapının zincirini de taktıktan sonra küçük odaya girdi.

İkisi de heyecandan yorulmuşlardı. Kadın sanki dünyanın işini görmüş gibi bitkindi. Hâlâ da adam bir şey ister diye korkuyordu. Şöyle bir uzanmıştı. Caddeden vuran ışık küçük odanın duvarına yansıyor, içerisini aydınlatıyordu. Nazmi:

— Burası, o izbe oda gibi rutubet ve kir kokmuyor anne, dedi. Şoför Ahmet Efendi'den duydum. Bu apartman öylece Halit Bey'inmiş. Altı daireden birinde kendisi oturuyor, beşini zengin insanlara kiraya veriyormuş.

Halit Kaçar Bey gibi, işportacılıkla işe başlayıp sonunda zengin bir tüccar olmak fazla iyimserlik değildi. Ama ah şu okul arkadaşları olmasa.

Nazmi hangi sokağa girse orada bir arkadaşa rastlıyor, ne kadar kaçsa onlardan kurtulamıyordu. Sanki bir suç işliyormuş gibi, birkaçı bir araya toplanıp onun köşe başında

durduğu yere geliyor, karşısına sıralanıyor, onu birbirlerine gösteriyor, ya da neler sattığına bakıyorlardı.

Bunlar çocuktu, derin düşünemiyorlardı:

— Neye okula gitmiyorsun, sokaklarda sürünmek daha mı iyi?

İşportacılık yapmak sürünmek miydi? Alnının teriyle para kazanmak istiyordu. Dilenmiyordu ki.

Birgün sıra arkadaşı bile ona rastlamış:

— Niçin okula gelmiyorsun? demişti.

— Babam öldü, dedi Nazmi. Bir yerden bir gelirimiz yok. Çalışmak zorundayım.

— Sen hesap bilmiyor musun?

— Okuduğun kadar biliyorum, ne olacak?

— Şu kutudakilerin hepsini birden satsan karnın doyar mı?

Bu gönül kırıcı, güç kırıcı bir sözdü. Nazmi kızardı, dişlerini sıktı, sonra:

— Haydi sen okuluna git, çok para kazan, büyü adam ol, dedi. Bana karışma. Benim işime engel olma.

— Ben sana engel olmuyorum, dedi arkadaşı. Ama bu yaptığın dilencilikten daha ayrıntılı bir iş değil.

— Sen gene öyle bil. Buna mecbur olmasam okula gelmez miydim?

— Sen çok iyi çalışıyordun. Bütün öğretmenler seni severdi.

— Ne yapalım, kısmet değilmiş.

— Öyle şey olmaz. Ne yapsan sen bu kutu ile ev geçindiremezsin. Hiç olmazsa oku da bir memuriyete girersin.

— Okumayanlar da ekmek parasını kazanır.

— Senin gibi böyle köşe başlarında, göğsüne kutuyu da-

yayarak "İğne, tire, çakmak taşı, aynalarım da var" diye bağırır. Bunun sonu yoktur Nazmi. Bunun sonu dilenciliktir.

— Haydi çekil başımdan, işine git.

— Ne diyeyim, sen olmuşsun olacağın kadar.

Birgün de bir öğretmeni rastlamış, ona gayret vereceği yerde, yolundan kalıp belki bir saat öğüt vermiş, onu okula çağırmış, okul aile birliğinden yardım alacağını anlatmış, sanki büyük bir iyilik yapmıştı.

Nazmi kutuyu yere fırlatıp olduğu yere çökerek bağıra bağıra ağlamak istemişti. Hattâ gözlerinden iki sıra yaş ak-

Sıra arkadaşını Nazmi; Haydi çekil başımdan, işine git! diyerek iter.

maya başlamıştı. İşte öğretmen bunun üzerine sözlerinin etkili olduğunu anlayarak:

— Okula bekliyorum seni, sakın unutma, demiş ve gitmişti.

İşte, Nazmi'nin böyle canına yettiği oluyordu. İşportası yağmaya mı uğramamıştı. Kendisinden büyük ve kuvvetli işportacılar ona tokat mı atmamışlardı, sokaklardan, kahvelerden mi kovulmamıştı? Yoksa yaptığı işi dilencilik sayarak onu bu çirkefin içinden çekip kurtarmak isteyenler mi olmamıştı. Nazmi'nin kaç defa dizlerinin bağı çözülmüş, hatta evde anasının boynuna sarılarak başına gelenleri anlatmış, ağlamış, ağlamıştı.

Ama kadının da elinden bir şey gelmezdi. O da ağlamış, yüreği parçalanmış, ama yine de ertesi sabah:

— Haydi oğlum, demişti. Hiç olmazsa bir ekmek parası çıkıyor. Sen ona buna bakma. Allah ikimizin de yardımcısı olsun.

Hatta birgün mal alırken Halit Kaçar Bey'le konuşmuş, onun "annen madem ki gençmiş, bir kocaya varır, sen de okur, adam olursun" demelerine karşı Nazmi dişlerini sıkarak:

— Ben annemi veremem, demişti. Benim başka kimsem yok.

— Ya annen seni kurtarmak için evlenirse ne yapacaksın? dediği zaman da Nazmi:

— Bir daha yüzüne bakmam, demişti. Serseri olurum, dilenci olurum.

İşte çok sert ve acımasız bir insan olan Halit Kaçar Bey bu konuşmadan sonra Nazmi ile daha fazla ilgilenmiş, ona kredi açmış:

— Bak oğlum, demişti. Ben de bu yollardan geçtim. Belki senin çektiğinin beş kat fazlasını çektim. Ama yılmadım,

çalıştım, herşeye katlandım, sonunda kazandım işte. Sen dürüst bir çocuksun. Böyle işlerde dürüstlük insanın sermayesidir. Sen de paçayı kurtarır, sen de sivrilir, mağaza sahibi, büyük işsahibi olursun. İnsan çekirdekten işte böyle yetişir.

Bir kış günü, paltosuz, ayakkabıları delik, sırtı yalın kat mağazaya girmiş, kaloriferin yanına sokularak ısınmaya çalışmıştı. O zaman Halit Bey:

— Pek ısınmaya kalkma, demişti. Sonra dışarıya çıkınca büsbütün üşürsün. Zaten denize düşmüş kedi gibi ıslaksın.

Sonra başını sallamıştı:

— Seni buraya alabilirim Nazmi, demişti. Ayak işleri yaparsın, sağa sola koşarsın. Ama bu yardım olur insan yardımsız başarmalı. Sana vereceğim para bana tesir etmez. Zaten aldığın paranın hakkını verirsin, ama insanların kahrını çekmen, hayatın ne kadar ağır ve yıpratıcı olduğunu anlaman gerek. Birgün sen de bir dükkân sahibi olacaksın. Bu işin incelikleri böyle öğrenilir.

İşte piyasada Deli Halit dedikleri toptancı Halit Bey, böylece Nazmi'ye, güç ve moral vermeye çalışıyordu. Caddede onun pek öyle selamlaştığı dostu, ahbabı da yoktu. Aksi ve geçimsizdi, sinirliydi.

Günün birinde, sonbahara doğru, Nazmi'yi apartman dairesine bekçi gibi almış, üç ay için yiyip, içip oturmalarını söylemişti. Bu üç ay sonra da garaj odasını verecekti onlara. Şoför Ahmet:

— İşin iş Nazmi, demişti. Bu adamın bir iyi tarafına rastladı da size bir iyilik yapmaya kalktı. Ama yine de tetikte bulunmalısınız. Deli Halit'in ipiyle kuyuya inilmez, insanı cin gibi çarpar.

Nazmi sormuştu ona:

— Garajda yepyeni araba duruyor, neye binip gezmiyor Halit Bey?

Şoför Ahmet:

— Onun işine akıl ermez, dedi. Arabayı aldı, ya bir defa bindi, ya iki defa. Hasta bile olsa, tâ iş yerine kadar, karda kışta yürür, gider. Arabası varken binmez. Birgün arabayı hazırlayayım dedim, beni söylediğime pişman etti. Garajda araba dururken binmeyecek kadar mı aklını yitirmiş? Ben üç günlük şoförmüşüm, o şehirden şehre kamyonla mal bile taşımış. Ne diyeceksin, işte deli bozuk.

Ahmet bunu söylerken korkarak sesini indirmiş ve etrafına bakınmıştı. Korkmasına gerek yoktu, çünkü Halit Kaçar kaplıcalara gitmişti.

Eh, ekmek parasını düşünmeyecek olduktan sonra Nazmi daha rahat çalışabilirdi. Bunu annesine de söylüyordu:

— Kazandığımı biriktireyim, üç tekerlekli arabalar var. Daha çok mal alır, ite ite mahallelerde dolaşırım. Hem çok çeşit bulundururum, ileride yine başbaşa kalırsak rahat ederiz.

Nazmi'nin güveni yoktu. Ama annesi Halit Bey'in sıkı tenbihlerimi unutmuyordu. Adam kaşlarını çatarak:

— Bana bak Seher, demişti. Üstünü başını yoluna koy, oğluna da birşeyler al. Ben temiz pak insan isterim. Bu dediklerimi yapmazsanız külahları değişiriz.

Yatak odasının çekmecesinde bir yığın para vardı. Şimdi Seher oradan kaç para alırsa, bir küçük deftere yazıyordu.

Doğrusu varken almamak, yememek olmuyordu. Daireyi çiçek gibi temizlemiş, bütün örtüleri sabunla yıkamıştı. Her çamaşırı ve örtüyü ayrı kokluyordu. Misk gibi sabun kokmasını istiyordu. Kapkacak tertemizdi. Nazmi'yi ayakkabısı ile içeriye sokmuyordu.

Ev nasıl temizlenmişse, onların da giysileri öyle temizlenmişti. Pazar günleri sıcak hamam yapıyorlardı. Seher Hanım basma almış, kendisine iki giyimlik elbise dikmişti. Da-

irede dikiş makinesi de vardı.

Şimdi sabahtan akşama kadar evde. Öyle kapı bekçiliği yok, merdivenleri, sahanlıkları silmek yok, lakırdı işitmek, ikide bir sokağa çıkarak dairelere öteberi almak yok.

Halsizliğine, güçsüzlüğüne rağmen bütün gün çalışan Seher Hanım şimdi rahata düşmüştü. Tertemiz olan daireyi her sabah, yine gözden geçiriyor, gümüş kapları parlatıyor, etrafta bir toz tanesi bırakmıyor, canının istediğini pişiriyordu. Sıcak ve çeşitli yemeklere hasrettiler. Nazmi:

— Anne, fazla açılma, sonra adam burnumuzdan getirir, dediği zaman:

— Merak etme, diyordu. Canımı sıktı ama giderayak "Yiyin, için benzinize kan gelsin" dedi. Öyle fazla bir masraf yaptığımız da yok.

Yiyip içiyorlardı. Hasret kaldıkları yemekleri yiyorlardı. Seher Hanım kasaptan köpekler için ayrılmış kemiklerden rica eder, alırdı. Onların suları çok kuvvetli oluyor, kaynatılan kemiklerin donan, pelteleşen suyunda ayrı bir tad bulunuyordu. Kadıncağız bu suya ekmek doğrar, tirit yapardı. Bu da her zaman ele geçmeyen bir yiyecek olurdu. Bazen bu suya bir avuç un atıp kaynattın mı ne yağ isterdi, ne de başka birşey. Mükemmel bir çorba olurdu.

Sıkıntılı günleri unutmayan kadıncağız giyinip kuşanıyor, taranıp süsleniyor, ara sıra gözü aynada kendisine ilişiyordu.

Yavaş yavaş onun içinde bir istek uyanıyordu. Kendisini sanki yeni bir hayata alıştırıyordu. İçinden diyordu ki:

— Sait bizi düşündü mü? Ölenle ölünmüyor işte. Kibirliydi, başımda âmir istemem diye bir müesseseye kapılanmamıştı. Bunu yapsaydı, üç beş kuruş dul aylığı alırdım.

Otuzbeş yaşındaydı. Kısa bir zaman için rahata konmuştu. Şimdi bu geçici hayattan bir başka rahat yaşantıya atla-

ması mümkündü. Bakınıyordu çevresine. Bu düşüncesini oğluna da duyurmaya çalışıyordu:

— Fazla tahsilim yok Nazmi, çalışacak, gündeliğe gidecek gücüm de yok. Satacak bir şeyimiz kalmadı. Ne olacak halimiz?

Nazmi anlayışlı bir çocuktu:

— Ne yapalım, diyordu. Benim ev geçindirmeme daha çok seneler var. Belki onbeş, belki yirmi yıl ister ki belim doğrulsun. Böyle tahta kutu insanın karnını doyurmaz.

Sonra soruyordu:

— Sen ne düşünüyorsun anne?

— Hiç, diyordu Seher. Yalnız ölenle ölünmez diyene hak veriyorum. Ama ben sana üvey baba kahrı çektirmek istemedim. Düşünüyorum, ölen ben olsaydım baban evlenmez miydi?

— Ne bileyim anne?

— Ben senin için evlenmedim Nazmi. Ama er geç sen yetişecek ve evleneceksin. Buna hayır diyebilir misin?

— Diyemem anne. Ama ben ancak seni hoş tutan bir kızla evlenebilirim.

— Belli olmaz yavrum. Senin, beni geçindirmek için çırpındığını gördükçe içim paralanıyor. Sen daha uyurken üstü örtülecek kadar küçüksün.

— Anne, bunları neye konuşuyoruz sanki?

Pazar günleri aklanıp paklandıktan sonra Nazmi eline Halit Bey'in kitaplarından birini alıyordu. Bu adam doğru dürüst ve muntazam bir tahsil yapmamıştı. Ama topladığı kitaplardan belliydi ki kültürlü bir adam seviyesine erişmişti. Herşey okulda öğrenilmiyordu. İnsanlar tahsillerini ancak hayatta tamamlıyorlardı. Görgüler, rastlantılar, olaylar, insana çok şey öğretiyordu.

Odalardan birisinde çekilmiş ve büyütülmüş fotoğraflar, ayrıca kitaplıkta bir albüm vardı. Bunun içinde Halit Bey'in çektiği birçok aile resmi vardı. Bu resimler gezilerde ve yazlıklarda çekilmişti.

Karısı çok güzel bir hanımmış. Nikâh resimlerinden belli. Kızı da damadı da ile birlikte bir resim çektirmiş. Ama şimdi nerede bu kız? Bu adam neye bu yaşta yapayalnız kalmış?

Aksiliğinden, geçimsizliğinden mi?

Birgün Seher salonu temizlerken telefon çalmış ve açtığı zaman genç bir kadın sesi:

— Siz kimsiniz, babam yok mu? diye sormuştu.

Seher sıkılmış ve:

— Babanız kaplıcalara gitti, biz bekçi gibi oturuyoruz, demişti.

Bir iki gün sonra genç bir kadın apartmana geldi. Seher'i baştan aşağıya süzdü ve:

— Siz pek bekçiye benzemiyorsunuz, dedi.

Seher de sinirlendi:

— Bilmeden kimsenin günahını almayınız Küçükhanım, dedi. Babanız gelince biz çıkıp gideceğiz.

Halit Bey'in kızı olduğu anlaşılan genç kadın:

— Zaten kalamaz, barınamazsınız ki, dedi. Bir Allah'ın zalimidir babam. Hiç acıması yoktur. Bir laf eder, damlasını yiyen köpek kudurur.

Sonra sordu araştırdı. Seher'in anlatacak fazla birşeyi yoktu. Kocasının ölümünden söz etti, oğlunun ekmek parası için okulu bıraktığını anlattı, hatta gözleri yaşardı, yanaklarına bir iki damla yaş indi.

Genç kadının adı Vildan'mış. Bir mühendisle evliymiş. Yüksek tahsil yapmış. Yemeye kaldı, biraz piyano çaldı. Seherin mazlumluğundan ve iddiasızlığından hoşlanmıştı.

Vildan Hanım da öyle kibirli bir insan değildi. Belki de içinin doluluğundan babasının acımasızlığından söze başlamış, aileye ait özellikleri ortaya dökmüş, hatta ağlamıştı.

Daha evliliğinin haftasında kocası ile kendisini kapı dışarı etmiş, kayınvalidesinin yanına sığınmak zorunda kalmışlar. O zamandan beri gelmemiş bu daireye.

— Benim geldiğimden sakın söz etmeyin, demişti. Siz temiz ruhlu bir hanıma benziyorsunuz. Beni içeriye aldığınız için size etmediğini komaz. Ben merak ettim de geldim. Hatta babamın daireye bir hanım aldığını sandım. Bayram olur, seyran olur, hatta hasta olur, bu adamın yüzünü göremeyiz. Bir iki defa telefon ettim, telefonu yüzüme kapattı.

Sonra sağlık durumundan söz ediyordu:

— Beni okuttu, lisan öğrenmeme, müzik öğrenmeme gayret etti. Genç kızlığımda aramız çok iyi idi. Ben evlenince iş değişti. Bambaşka bir adam oldu. Damar sertliği vardır. Böbrekleri rahatsızdır. Hekimler ona yürümesini tavsiye ederler. Bu yüzden işine gidip gelirken arabaya binmez. Vaktiyle çok çalışmış, yıpratmış kendisini. Daha elli beş yaşındadır, ama daha da yaşlı görünür.

Vildan Hanım'ın çocuğu yokmuş. Kocası Ragıp Bey'in işi yolundaymış, ama o da çocukları olmadığı için huysuzlanıyormuş.

Babası geliverir korkusuyla çıkıp gitti. Zaten korka korka oturmuş ve bir şeye elini sürmekten çekinmişti.

Bir iki gün sonra yine telefonun zili çaldı. Seher açtı. Bu defa otelden Halit Bey arıyordu:

— Seher, orada mısın? Daireyi boş bırakma sakın. Ortalıkta hırsız çok. Benim eşyam kıymetlidir. Benim başucumdaki çekmecede bir reçete olacak. Onu bir zarfa koy, üzerine otelin adresini yaz. Hemen bana yolla.

Otelin adresini de söylemişti. Sonra:

Seher epeyce heyecanlanmıştı. Halit Beyin istediklerini yaptı. Âdem'le mektup zarfını postaya yollarken sıkı sıkı tembih etti.

Beş dairenin kiracıları kibar ve varlıklı insanlardı. Seher Hanım'ı önce yadırgamışlardı, ama onun güzel huyu ve yumuşak yüzü hoşlarına gitti. Daire kiralarını bankaya yatırıyorlardı. Banka Halit Bey'e paraların yattığını bildiren makbuz kopyası gönderiyordu. Seher bunları hesap defterinin içine koyuyordu.

Salonda radyo ve televizyon vardı. Akşamları ana oğul televizyonu seyrediyorlardı. Sanki bir misafirlikteymiş gibi salonda otururken kıyafetlerine çok dikkat ediyorlardı. Bu pahalı eşya arasında onlar kendilerini pek iğreti buluyorlardı. Seher Hanım:

— Pek alışmayalım Nazmi, diyordu. Adam bize haydi dediği zaman fena oluruz.

Nazmi bu düşünceye katılmıyordu:

— Anne, bana kendisi söylemişti. Yemek buldun mu ye, dayak buldun mu kaç. Bir günün beyliği beyliktir. Yiyip içelim de ilerideki yoksul hayat için kuvvetli olalım.

Hakikaten, Nazmi bu düşünce ile yemek yerken:

— Eline sağlık anne, diyordu. Şu haşlama etten biraz daha koy. Çok hoşuma gitti. Bir aralık bir de soğanlı yahni yap.

Nazmi iyice doymak istiyor, tabağını silip süpürüyordu.

On beş, yirmi gün içinde ana oğul epeyce kilo almış ve renklenmişlerdi. Seher Hanım o halsizliğini atmış, iyice toparlamıştı kendisini. Giyinip kuşanmasına da önem verdiğinden bayağı güzel ve çekici bir kadın oluyordu. Bunun kendisi de farkındaydı ve ara sıra keyiflenerek ortalıkta dolaşan şarkılardan birini söyleyerek iş görüyordu.

Bu arada erkeklerin gereksiz bulduğu bazı örtü ve yaygıları yerlerine koydu. Konsoldaki eşyayı çıkartıp lavanta çiçeği keseceğini de katarak tekrar yerleştirdi. Artık o daireye bir kadın eli girmişti. Para bol olduktan sonra daireyi süslemenin güçlülüğümü vardı?

Nazmi de bu arada işini biraz daha yoluna koydu. Bir zamanlar kendisine göz açtırmayan orta yaşlı bir işportacı hastalanmıştı. Pazardaki yerini kaybetmek istemiyordu. Nazmi'yi görmüş, ona seslenmişti:

— Sen burada dur, ben doktora kadar gidip geleceğim. Malların fiyatını biliyorsun, hem kendi malını sat, hem benimkileri.

Nazmi o gün ilk defa Arife günü olduğu için, yüzlerce mendil sattı. Bu arada kendi kutusundaki mal da tükenmişti. İşportacı Rasim gidip geldi. Nazmi'ye de yardımı için tam iki yüz lira birden verdi.

— Bana bak, dedi. İşportacının bayramı olmaz. Yarın gel buraya, benim pek duracak halim yok. Sana tezkereyi teslim ederim, akşam geç vakit de gelirim. Hakkını veririm korkma.

Nazmi üç gün bayramda tam beşyüz lira para kazanmıştı. İşportacılıkta böyle işler de oluyordu. Bir kutu ile sokak sokak gezmekten pek hesap yoktu.

Rasim Ağabey:

— Sana parasını vereyim, diyordu. Bana da toptancıdan mal al. Bakıyorum senin kredin yolunda. Biraz ortak çalışalım seninle.

Nazmi bu ikinci ayda kutuyu garaj odasına bıraktı. Yol üstlerinde müşterisi vardı. Bazı evlerden ona sesleniyor, çeşitli eşya ısmarlıyorlardı. Bazen eli kolu paket dolu geliyordu.

Rasim Ağabey için öteki işportacılar:

— Nazmi, o herif kazıkçının biridir, seni tavlıyor, gözünü aç, diyorlardı.

Yaşı küçüktü ama Nazmi epeyce pişmişti bu işlerde. Hele hesap yaparken pek aldanmıyordu. Sonra Rasim Ağabey'in onunla çalışmakta kârı vardı. Nazmi toptancılardan daha kolaylıkla ve daha kârla mal alıyordu. Rasim'in adı çıktığı için birçok mağaza ona mal vermiyordu.

Nazmi kazandığı parayı ziyan etmek istemedi. Bir hurdacıdan üç tekerlekli bir satıcı arabası aldı. Bunu elinden geldiği kadar tamir etti. En güç tarafı akşamları bu arabayı bir yere bırakmaktı.

Bazı satıcılar bu tip arabalarını evlerine kadar götürüyor veya bir caminin avlusuna bırakıyorlardı. Ama bu güvenilir bir iş değildi. Rasim Ağabeyin evi pazar yerine yakındı. Ama tezgahı sedye gibi birşeydi. Mutlaka iki kişi ile taşınması gerekiyordu.

Nazmi bir ay daha bu adamla çalıştı. Arabasını onun evinde bıraktı. Ama malları her akşam eksiliyordu. Bunu iyiden iyice anlayınca kendi başının çaresine bakmak istedi. Sırtına bir palto uydurdu. Vakitsiz soğuyan havalarda arabasını ite ite sokaklarda mal satmaya çalıştı. Akşamları apartmanın önüne gelince bütün satılık eşyayı kutularıyla beraber iki valize dolduruyor, onları daireye çıkartıp bırakıyor, arabasını da sokak içine koyuyordu.

Ana oğul bu işin pek sökmeyeceğini anladılar. Nazmi:

— Ah anne, diyordu. Bir dükkân açabilsem.

Seher Hanım:

— Daha küçüksün, diyordu. Sana dükkân açtırmazlar. İnşallah ileride bu işi yaparsın. Şimdilik bir çıraklık bulsan da bir dükkânda çalışsan yine olur.

Nazmi kendi başına iş yapmak istiyordu. Babası gibi, o da başkalarının emrinde çalışmaktan çekiniyordu. İşte Rasim bile ona âmirlik taslamıştı.

Nazmi daha on üç yaşındaydı. Biraz boya çekmişti, zayıf görünüyordu, ama kuvveti ve direnci yerindeydi. Akşama kadar arabasını ite ite sokakları dolaşıyor, bazı yerde durup müşteri beklerken bir belediye memuru darılırsa:

— Yoruldum ağabey, diyordu. Pazara gidiyorum. İzin ver de bir soluk alayım.

Tatlı dilli, nazik ve sevimliydi. Memurlar ona rastladıkça:

— Buralarda çokluk dolaşma, diyorlardı. Ana caddeye çıkma.

Nazmi'nin kazancı sonraları yüz liradan aşağıya düşmemeye başladı. Ama bu pahalılıkta yüz lira neydi ki? Yine de bu yüz liraları annesine saklatıyor, üstünde taşımak istemiyordu.

Zamansız soğuklar ve yağış geçti. Güzel ve bir sonbahar oluyordu. İki aydır apartman dairesinde yaşamak onları bayağı güç ve canlılık vermişti. Seher Hanım iyiden iyiye toplanmış, âdetâ gençleşmişti. Bir yere çıkamıyorrdu. Bazen garajdaki odaya iniyor, orasını hazırlıyor, orada oturacaklarını düşenerek alışmak istiyordu.

Bu garaj odasının tek bir penceresi vardı. Sokağa bakıyordu. içerisi yeteri kadar aydınlık ve rutubetsizdi. Seher Hanım oraya karyolayı kurmuş, bir de divan uydurmuştu. Kabı, kacağı ve çamaşır sandığı da orada duruyordu. Bu odada yaşamak bile onun için bir mutluluk sayılırdı. Odanın yanında banyolu bir ayakyolu, bir de küçük aralık vardı ki, bir kapı ile binadan ayrılıyordu. Bu koridorda pekala bir masa koyarak yemek pişirmek mümkündü.

Nazmi de ara sıra oraya iniyor ve eşyasını koyacağı yeri tasarlıyor ve pencereden sokaktaki arabasına bakıyordu.

Nazmi kapıcı çocuklarıyla iyi geçinmenin yolunu tutmuştu. Bu yüzden arabasına dokunmuyor, yabancılardan da koruyorlardı.

Halit Bey Eylül başında gitmişti. Ekim ayının ortalarında almıştı arabayı Nazmi bu defa kapıcı Âdem söylenmeye başladı:

— Bak çocuk, sen esnaftansın, ama arabanı koyacak başka bir yer bul? Halit Bey çok sinirli bir adamdır. Böyle döküm saçım şeyleri hiç sevmez. Buraya kapılandınız, ama Beyefendinin canını sıkmayınız.

Nazmi:

— Caddeden araba görünmüyor, dedi. Bir zararı yok ki.

— Sen bizim Beyin huyunu pek bilmezsin, dedi Âdem. O apartmanının yakınlarında da böyle bir şeyler istemez. Zaten o sokağın içinde servis kapımız var. Oradan yakıt alırız, bazı eşyayı oradan taşıtır.

Âdem pek fena bir insan değildi. Karısı da her sabah muhakkak merdiven ve sahanlıkları silerdi. Ayrıca caddede, apartmanın önüne rastlayan yaya kaldırımı da temizleniyordu. Bütün daire kapılarının sarı topuzları haftada bir gün ovulup parlatılıyordu. Başka apartmanlarda geçimsizlik, çekişmeler oluyordu, ama Halit Kaçar apartmanında derin bir sessizlik vardı. Başkalarını rahatsız etmemek için radyolarını bile fazla açmıyorlardı.

Bu apartmanda oturanların hepsi kendi komşularına olduğu kadar apartmana da saygı besliyorlardı. Bu durumdan oturanlarda memnundu.

Nazmi arabasının üstüne bir naylon örtü almıştı. Yağmurlu havalarda bu örtü malları koruyordu. Tanıdıkları olan sokaklardan geçerken kapı ve pencerelerden, balkonlardan ona sesleniyorlardı. En çok, ne aradıklarını bildiği için aranılanlardan arabasında bulundurmaya çalışıyor, bulunmayanları da ertesi gün alıp getiriyordu.

Kış işportacılar için çok kötü bir mevsimdi. Ne pazara gidilebilir, ne de oralarda, açıkta barınılabilirdi.

Kapıcı Âdem'in karısı her sabah merdiven ve sahanlıkları siler, temizlerdi.

Nazmi de çok sevdiği ve özendiği arabasını bıraktı. Üç tekerleği ve arabanın kasasını annesinin karyolasının altına koydu. Eline iki valizi de alarak geziye çıkan bir çocuk gibi bildiği sokakları dolaşmaya başladı.

Eh bu kış da böyle geçecekti. Akmazsa da damlıyordu işte. Yüz elli, iki yüz lira kazanıyordu. Ama bu para ile ne uzun zaman karın doyurulur, ne de barılacak bir ev tutulabilirdi. Böyle olduğu halde Nazmi bir kuruşu bile harcamaya korkuyor, annesine verip biriktiriyordu.

Birgün onu, yabancı bir mahallede, kaçak mal satıyor diye karakola bile çekmişlerdi. Nazmi iki valizini de açtı. Onda kaçak eşya yoktu. Çoğunun üstünde Türk malı diye

damga vardı. Dışarıdan gelenleri de toptancılardan alıyordu.

Bunları komisere fazla telaş etmeden anlatmış apar topar mahkemeye götürüleceğine kendisine bir de çay ikram etmişler ve jiletlerden satın almışlardı.

Bir akşam eve dönünce annesine:

— Okullar açılmış anne, demişti. Eski arkadaşlarımı gördüm. Çantalarını yenilemişler, kimbilir bu çantalar kaç liraya doluyor. En beğenmediğin defter yirmi lira. On beş liradan aşağıya ele alınır kalem yok. Allah ana ve babalara yardımcı olsun.

Sonra da içini çekmişti. Onun okulda aklı ve gözü kalmıştı. Dördüncü sınıfa kadar çok rahat okumuş, beşe geçmişti. Ne bir kulağı çekilmiş, ne de eline cetvelle vurulmuştu. Bunu hak eden çocukların haline acırdı o.

Halit Kaçar Bey Kasım ayının ortalarında, bir akşam vakti gelivermişti. Ana oğul yeni yemekten kalkmışlardı. Seher Hanımın eli ayağı şaşırdı. Adam en küçük bir selâm bile vermeden odasına gitti. Bu gelişinde ayakkabılarını çıkartmamıştı. Potinleri çamurluydu.

Seher heyecanını zaptetmeye uğraşarak kapının yakınında bekliyordu. Adamın yüzü soluk, kaşları çatıktı. Yatağına oturmuştu, çamurlu ayakkabılarını çıkartarak açık kapıdan dışarı fırlattı.

Seher kapıya tıklatarak terlikleri getirip adamın önüne koydu. O, çatacak yer arıyor, dişlerini gıcırdatıyordu. Birden:

— Ben yokken buraya kim geldi? dedi.

Seherin yüreği titredi içinde:

— Vildan Hanım geldi, dedi.

— Ben sana içeriye kimseyi sokmayacaksın demedim mi?

— Dediniz efendim, fakat...

— Ne fakatı?

— Kapıdan birdenbire girmişti, itip çıkartamadım.

— Ben adama lakırdıyı bir defa söylerim. Haydi bakalım, pılınızı pırtınızı toplayıp savuşunuz.

— Peki efendim.

Ana oğul betleri benizleri kül kesilerek daireden çıktılar. Kapıyı yavaşça çekip kapattılar. Merdivenleri inip garaj odasına girdiler.

Seher eski pardesüsünü giyerken telefon çaldı. Garajda ve garaj odasında paralel bir telefon vardı. Bu, apartman içi, telefonu açtığı zaman Seher, Halit Kaçar Beyin sesini duydu:

— Buraya gel, buraya, diyordu. Çabuk ol.

— Peki efendim.

Seher telefonu bırakıp:

— Eyvahlar olsun, dedi. Çağırıyor. Kimbilir ne kusurlar buldu?

Gözyaşlarını tutmaya çalışarak pardesüyü çıkartıp karyolanın üstüne attı. Mendilini burnuna tutarak odadan çıktı. Nazmi de annesini yalnız bırakmak istemedi. Elektriği söndürerek peşine takıldı.

Halit Kaçar Bey salondaydı. Seher kapıya kadar yürüdü:

— Buyurunuz efendim, dedi.

Halit Kaçar Bey:

— Ne cehenneme savuştun? dedi.

— Siz kovdunuz beyefendi. İkinci defa söyletmemek için gidiyorduk.

— Bu adam yoldan geldi, yorgundur, açtır diye düşünmek yok mu?

— Düşündüm ama, kovulduk efendim.

— Karnım aç dedim sana, anlamak yok mu?

— Peki efendim.

Adam yemeğini yedi, bir iki defa sofradaki sürahiyi ve bardağı ışığa tutarak kontrol etti. Çatalını, kaşığını kokladı. Yemeği bitince salona girdi. Etrafı yine gözden geçirdi. Gözü Nazmi'ye ilişince:

— Bana bak, dedi. Valizimi aç, kullanılmış çamaşırları çıkart. Tıraş takımımı banyodaki yerine koy. Tarağımı, fırçamı, diş fırçamı odaya götür.

Nazmi bu işleri yaparken Seher kahveyi getirmiş ve sigara küllüğünü de sehpanın üzerine koymuştu. Halit Kaçar:

— Sen biraz toplanmışsın Seher, dedi.

— Sayenizde efendim.

— Aferin sana. Her taraf temiz. Yüzümü kurularken havluya baktım. Yumuşacık. Yeni aldığını sandım. Eski havluymuş.

— Bazı çamaşır suları havluları sertleştiriyor beyefendi. Ayrıca iyi durulamak, yumuşatıcı bir su kullanmak gerekiyor.

— Benim çamaşıra aklım ermez. Ne yaparsan yap.

Bu sözler onları alakoyacağını anlatmaktaydı. Halit Bey, Nazmi'ye:

— Sen ne yapıyorsun delikanlı, dedi.

— Kış geldi, dedi Nazmi. İşportacılık biraz güç oluyor. İki valize koyuyorum malları. Beni tanıyanlar sesleniyorlar.

— Bir araba bulmalısın. Üstü kapalı bir araba. İte ite dolaşırsın. Biraz güç olur ama ne yapacaksın? Ben böyle bir araba kullanmıştım, bundan aşağı yukarı kırk sene evvel. Hala durur garajda. İstersen sana satarım.

Alay ediyordu. Nazmi:

— Bir araba aldım ama, dedi. Akşamları koyacak yer yok.

— Ne yaptın sonra?

— Garaj odasında, karyolanın altına koydum.

— Niye garaja bırakmadın?

— Ne bileyim darılırsın diye düşündüm. Sokaktaydı, Âdem Efendi sizin kızacağınızı söyledi.

— Doğru söylemiş, kızarım elbette. Arabanın üstünde tente var mıydı?

— Hayır.

— Garajın anahtarını al, bir bak benim arabaya. İşine gelirse kullan.

— Sağ olunuz efendim.

— Muhasebeciye borcun var mı?

— Hayır efendim, ne aldımsa parasını ödedim.

— İyi etmişsin. Al gülüm, ver gülüm. Haydi artık ben yatacağım. Siz de eskisi gibi kilerin yanındaki odada yatın. Yarın sekizde mağazaya gideceğim.

Yarım saatin içinde bu değişiklik ana oğulu çok şaşırtmıştı. Bu adamla geçinmek kolay değildi. Ama böyle diye de çıkıp gidemezlerdi.

Ertesi sabah, saat yedide, Halit Bey öksürmeye başladı. Seher saçını başını topladıktan sonra onun ekmeğini kızartmış, kahvaltısını hazırlamıştı.

Nazmi yukarıya tam sekizde çıkmıştı. Garajda üstü tenteli bir araba vardı. İç tekerleğinin lastikleri paralanmıştı. İnsan yağmurda, karda ve arabanın bir tarafına sokulup ıslanmaktan kurtulabilirdi.

Halit Kaçar Bey yürüyerek gitmişti. Nazmi acele birşeyler yiyip giderken:

— İşler düzeldi değil mi anne? dedi. Ama bu adama güvenilmez.

Seher Hanım:

— Bu adamın rahatı yok, dedi. Çevresinde aksilikler filan olunca sinirleniyor, onu kötü yapan yalnızlığı, bakımsızlığı. Haydi gençken bir erkek kendi işlerini kendisi görebilir. Ama öyle altmışına yaklaşınca dinlenmeye, bakılmaya, başını dinlemeye ihtiyacı vardır.

— Haklısın anne. Suyuna gidilirse şeker gibi adam olur.

O akşam Halit Bey hava kararırken geldi. Saat daha altıydı. Ayakkabılarını çıkarttı, terliklerini giydi. Yakasını paçasını çözüp ferahladıktan sonra:

— Nazmi daha gelmedi mi Seher? dedi.

— Gelmedi Beyefendi. Ancak sekizde filan geliyor.

— Bu saatlerde pek alış veriş olmaz.

— Evet, ama gelemiyor işte.

— Bana bak, ben onu hemen mağazaya alabilirim. Ama böyle çalışması, hayatın yükünü sırtında taşıması gerekli. İnsan böyle böyle adam olur. Yokluk çekeceksin ki varlığın kıymetini bilesin.

— Çok haklısınız Beyefendi. Yalnız ben annesi olduğum için böyle kötü havalarda sokaklarda sürüklenmesine katlanamıyorum.

— Katlanamayıp da ne yapacaksın?

— Hakkınız var, yapacağım birşey yok. Binbir hevesle, itina ile doldurduğu işportasını yağma da ettiler, onu çamurlayıp dövdüler de. Ne yapayım ki gücüm yetmedi, dilim varmadı artık çalışma demeye? Bize kim bakacak, kim kapımızı çalarak bir lokma ekmek verecek?

— Yooo, Seher, ben ağlamayı sevmem. Göz yaşından hazetmem. Ben de işportacılık yaptım. Rahmetli anama çektiklerimi anlatmazdım. Ama o zavallı benim uykumda inlediğimi görür, neler çektiğimi anlarmış. Sen de Nazmi'ye "Allah kazadan beladan saklasın, yardımcın olsun" deyip işe yollayacaksın.

Seher Hanım bir iki defa söylemişti ona. Hazır yiyip içtikleri, barındıkları bu günlerde, okula başlaması iyi olacaktı. Eğer bunu isterse Halit Bey'den rica edeceklerdi. Fakat Nazmi:

— Ben okula gidemem anne, demişti. Arkadaşlarım ortayı da bitirip liseye başladılar. Ben ilkokula gidip maskara olamam.

Annesi fazla üstüne varmadı.

İşte aradan tamam üç yıl geçmişti. Bu dördüncü yılın başıydı Halit Bey'in evinde oturuyorlardı. Bu arada yiyip içiyor, barınıyor, ısınıyorlardı ama az sıkıntı içinde değillerdi.

Halit Bey bir gün iyi ise iki gün sinirli olur, bağırır, azarlar, kovacak dereceye gelirdi. Çoğu zaman adamın ahlakı, huyu, alışkanlıkları belli olmuyordu. O bağırmak için bahane arardı. Zaten apartmanda onun sesinden başka yüksek bir ses duyulmuyordu.

Seher bir gün dayanamamış:

— Beyefendi, sizi bu kadar sinirlendiriyorsak çıkıp gidelim, demişti.

Vay efendim, sen misin bunu söyleyen!

Halit Kaçar Bey:

— Ne dedin ne? diye bir bağırmıştı ki, caddeden geçenler başını çevirmişti.

— Beni kötü kötü söyletme, diyordu. Damarıma basma benim. Rahat batıyor mu sana? Yiyip içiyorsunuz, bitiniz kanlandı galiba.

O günkü çatışma böyle atlatılmıştı. Daha sonra:

— Seher, demişti. Beni anla. Anlamıyorsan anlamaya çalış. Bana deli Halit diyorlar. Deliyim ben. Sen benim yerimde ol da deli olma. Herkes beni sinirlendiriyor. Mağazada mallarımı çalıyorlar, benden para sızdırmak için yüzüme

Seher'e çok kızan Halit Bey: Bitiniz kanlandı galiba, diye bağırır.

gülüp arkamdan yumruk sallıyorlar. Ben rahat etmek istiyorum, rahat anladın mı?

Beraber oturdukları yıllar içinde ara sıra böyle parlamalar olmuştu. Ama adam onlara karşı eli açıktı. Vaktini bilmesi bahanesiyle Sehere bir bilek saati almıştı.

Bir aralık Nazmi'ye söylemişti:

— Bana bak, çocuk. Kadın dediğin süse, giyim kuşama, takıp takıştırmaya düşkündür. Şu anana bakıyorum da bileğinde bir bileziği yok. Babandan kalan nikah halkasını bile satmış, yemişsiniz. Sen anana bir bilezik al.

Nazmi şaşırmıştı. Gerçi bir bilezik değil, iki bilezik alacak parası vardı. Ama bu parayı bileziğe veremezdi. Halit Bey onun ne düşündüğünü sezmiş olmalı ki:

— Bana bu kadar hizmeti var, dedi. Sen alamazsan ben alırım. Kaç paralık şey ki. Kadının başında koca yok, gezip tozmak yok. Dertleşecek iki ahbabı yok. Kafese kapatılmış kuş gibi. Kadın milleti bu, ufacık bir şey onları mutlu eder.

Sonra bir iki akşam gelince bir kutu uzatmıştı:

— Seher, sana aylık vermiyorum. Çamaşırımı yıkıyorsun, evimi temizliyorsun, bir bardak su içsem temizliğinden kuşkulanmıyorum, yemekleri de sen pişiriyorsun, param çar çur olmuyor. Sana bilezik aldım. Al bakalım.

Seher hemen hemen bir santim kalınlığındaki bu çift bileziği görür görmez yüzü alçuha kesilmiş ve:

— Bana değmezdi Beyefendi, Allah ömür versin, demişti.

Adamın eline uzandı. O pek fazla üstünde durmuyordu:

— Benim kahrımı çekmek kolay değil kızım, demişti. Birisine kızar, öfkemi senden alırım. Benim bu huyumu bil de pek aldırma. Hem bana bak. Ben temiz pak gezilmesini severim. Nedir o, her akşam arkanda mavi bir elbise. Bunun sarısı, pembesi, yeşili yok mu. İnsan biraz değişik giyinir. Seni ta uzaktan görenler kıyafetinden "Bu Seher'dir" derler. Biraz canlan sen de.

Hakikaten kadınları bazen ufacık bir şey mutlu ederdi. Seher sağ bileğine takmıştı bilezikleri. Solunda saati vardı. Nazmi'nin dik dik baktığını görünce:

— Ne o, demişti. Bana çok mu gördün? Babanın yüz görümlüğü diye aldığı bileziği satmadın mı? Hemen ortaya kıskançlık çıkartma. Adamın söylediklerini duymadın mı? Bu kadar hizmet ediyorum. Aylık mı veriyor?

Yine bu yıllar içinde, yine bir bayram öncesi, Mahmutpa-

şa yokuşunda, kavga döğüş sığıştığı bir aralıkta satış yaparken ilkokul öğretmeni ile karşılaşmıştı. Adam kaşlarını çatmış, seçtiği mendilleri bırakmış ve:

— Nazmi, demişti, sen daha akıllanmadın mı? Bu serserilikten vazgeçmeyecek misin? Sen temiz bir aile çocuğusun. Sana yakıştıramıyorum bu halleri. Kendi oğlum kötü bir yola sapmış gibi içim parçalanıyor. Hiç olmazsa gece okullarına git. Önce bana gel. Bir iki hafta kadar ilkokul diploması vereceğiz. Benim maarifte tanıdığım çok. Sen başvur, bana da haber ver. Hiç olmazsa şimdilik ilkokul diploması al.

Bir akşam Halit Efendi:

— Eeee, ne var ne yok bakalım? dediği zaman Nazmi öğretmeninin sözlerini hatırlamış ve Halit Bey'e anlatmıştı. Adam biraz düşündü:

— Adam pek halden anlamıyor ama fena konuşmamış, dedi. Sen kendine güveniyorsan şu ilkokul imtihanları için bir sına kendini.

Nazmi okuldan soğumuştu, ama roman olsun, ders kitabı olsun işportanın bir köşesinden eksik olmaz, dinlenir, ya da müşteri beklerken okurdu.

Aradan günler geçti. Sonra, kızara bozara evine gittiği öğretmeni ona müjdeledi. İmtihanda başarılı olmuştu. Diplomasını okuldan alacaktı.

Arkadaşları ortaokul diplomasını alırken o ilkokul diplomasını almıştı. Ama yine de memnundu. Halit Kaçar Bey'e göstermişti. Adam:

— Aferin Nazmi, dedi. Mahalleye bekçi olsan senden en az ilkokul diploması isterler. Belki şoför de, olabilirsin. Demek yılların pek boş geçmemiş. Memnun oldum Nazmi. Hele sen şu askerliğini yapıncaya kadar, göreyim seni.

Ne sanmıştı Nazmi'yi? Şehir çocuğu değil miydi o? Lise-

ye bile giderdi. Ah şu kuşkular olmasa. Halit Bey geldiği sırada o da apartmanda bulunmak istiyordu. Bir türlü annesiyle Halit Bey'in dairede yalnız kalmalarına alışamamıştı. O güne kadar yaşlı adam annesine iyi giyinmesini, takıp takıştırmasını söylemekten başka bir şey yapmamıştı.

Sonra, Seher Hanım, öyle ahlâkı hafif bir kadın değildi. Hayatının en verimli ve canlı çağlarında bulunduğu halde evlenmeyi aklından geçirmemişti. Başka bir kadın olsa çoktan yeni bir kocaya varırdı. Üstelik yüzüne bakılır, insanın üzerinde tesir yapan, cana yakın, sıcak kanlı bir kadındı.

Seher'in beş altı renk elbisesi, ayrıca pilelisinden akordiyonlusuna kadar eteği ve buluzları vardı. Doğrusu kocasının sağlığında bile giyemediklerini giyiyor ve süslenmekten hazediyordu.

Yalnız birgün, bir yenilik yapmaya özenmiş, tırnaklarına oje sürmüştü. Yemeğe oturur oturmaz Halit Bey:

— Ne o, Seher? dedi. İnsanın tırnaklarının pembe rengi varken böyle ne olduğu belirsiz boyaları kullanmaya gerek var mı? Haydi yıka ellerini.

Halit Kaçar yemek yememiş, beklemişti. Seher asetonla tırnaklarını temizledi. İyice yıkadı, sonra kolonya ile ellerini ovuşturdu.

Adam, işte böyle bir adamdı. Sofraya oturduğu bir akşam su bardağını elektriğe tutup temizliğini kontrol etmediği, çatalını, kaşığını koklamadığı zaman olmazdı. Seher bundan alınıyordu, ama Halit Bey farkına varırsa:

— Sen mi benim huyumu, ahlâkımı değiştireceksin, diyordu.

Tabakları bile kokladığı oluyordu. Onun alışkanlıklarını öğrenmek biraz güç olmuştu ama artık Seher öğrenmişti hepsini.

Nazmi'ye gelince, artık günde bir iki yüz lira kazanıyor-

du. Belli müşterileri vardı. Ayrıca siparişleri alıp evlere getiriyordu. Kimi pahalı bulur, kimi ayrıca bahşiş verirdi, ama bundan da zarar ettiği yoktu.

Ayakları, sırtı sağlamdı. Annesi burgulu bir kap içinde ona yemek veriyordu. Arabasının altında, yağmurdan korunuyordu. Malların ıslanmaması için bir de naylon örtüsü vardı.

Sokaklarda, mahallelerde onun için "Küçük İşportacı" diyorlardı. Açık pencerelerden sızan bu "Küçük İşportacı" sözünü sık sık işitiyordu. Doğruluğu, işten anlaması yüzünden müşterilerinin emniyetini kazanmıştı. Uzun uzun pazarlığa girişenler, alış verişine karışanlar da olmuyor değildi. Ama Nazmi, kimse ile çatışmıyor, her zaman nezaketle cevap veriyor ve daima işin doğrusunu söyleyip:

— Bu malı bundan ucuz verenler hiçbir şey kazanamaz, diyordu. Ben ayağınıza kadar getiriyorum. Siz daha başka çeşitlerini de bulabilirsiniz.

Fatura soranlar, gözdağı vermeye kalkanlar da oluyordu. Nazmi böyle insanlarla çatışmaktan uzak kalıyordu.

Orta sekizin kitaplarını almıştı. Şimdi bunlara çalışıyordu. Genel kültürü vardı. İş hayatında boş vakit buldukça bunlara çalışmıştı. Okumayı seviyordu. Yalnız akşam okullarına gitmek istemiyordu. Annesini Halit Bey'le yalnız bırakmaktan korkuyordu. Bu korku onda tutku gibi olmuştu. Bunu sezen Seher Hanım:

— Nazmi, benimle uğraşmayı bırak, diyordu. Bu adam bunca zamandır bizi korudu. En küçük bir kötülüğünü görmedim. Bizim ona muhtaç olduğumuz kadar o da bize muhtaç. Onun titizliğini kimse çekmez.

Birgün de:

— Nazmi, demişti. Ben seni hırpalatmamak için evlenmedim. O çıktığımız apartmanda neler çektiğimi biliyorsun. Daha fazla el kahrı çekemem. Benim endişelerim bana

yeter. Sen benim büyüğüm ve bekçim değilsin. Benden kuşkulanmakla benim kalbimi kırdığını da bil.

Seher de gururlu bir kadındı. Kendisine söz getirmek istemezdi. Çevrenin dedikodu yapacağını da biliyordu. Buna canı sıkılmakla beraber kendi eliyle rahatını yıkamazdı. Hele geçen şu üç buçuk sene içinde varlığa öyle alışmıştı ki.

Bazen yemeklerde değişiklik yapıyor, Halit Bey'i memnun etmeye çalışıyor, akşamları da temiz pak bulunmayı başarıyordu.

Küçük işportacı on altı yaşına gelmiş ve eski öğretmeninin yardımı ile ortaokul diplomasını almıştı. Kafası işleyen, bilgileri çabuk kavrayan bir gençti. Artık kulaklarının ön tarafında ayva tüyü gibi incecik tüyler beliriyor, gırtlağı çıkıyor ve sesi çatallanmış bulunuyordu.

İmtihanlara gitmek için çok sıkıldığı halde bundan annesine ve Halit Bey'e söz etmemişti. Ancak diplomayı aldığı zaman annesine gösterdi. O da Halit Bey'e anlatmış, patron onu çağırmış:

— Aferin Nazmi, demişti. Ama bana heber de vermedin?

— Sonunun ne olacağını bilemiyordum efendim.

— Pekala, artık büsbütün cahil sayılmazsın. Bir düşüncen var mı?

— Akşama kadar bir arabayı sürmekten usandım efendim. Ama ne yapayım ki, bir defa bu işe başlamış bulundum.

— Sen işine devam et. Şimdi işporta arabasını sürersin, yarın güzel bir arabanın direksiyonunda kurulursun.

— Nerede bizde o talih efendim.

— Ben de öyle düşünürdüm Nazmi. Ama sabır, gayret gerekli. Bak hem iyi bir iş sahibi oldum, hem de biraz param var.

Sonra içini çekmişti adam:

— Nazmi, insan çalışır, çabalar, başarır. Yalnız alnının yazısını değiştiremez. Ben çok inançlı bir adam değilim, ama buna inandım.

Yemekte konuşuyorlardı bunları. Halit Bey:

— Rahmetli karım bile beni anlamadı. Ben sanki balmumundan bir adammışım gibi beni ille istediği gibi yapmaya kalkmıştı. Öldü gitti, bu kafayı değiştiremedi. Beni çekip çeviremediği içinde mutlu olmadan öldü.

Halit Bey yemeği bırakmış, arkasına yaslanmıştı:

— Neymiş benim kötü huylarım? Yemekten saç çıkacak, söylenmiyeceğim, bardağın kenarında yağlı dudak izi bulunacak, görmezlikten geleceğim. Durmadan sigara içer, bu daireye misafir doldurur, kapıdan girdim mi karmakarışık kadın kokularıyla, zifir kokularıyla karşılaşırdım. Durmadan likör, konyak filan içer, geceleri yanımda bir şarap fıçısı gibi yatardı. Ömrümüz çekişme ile geçti.

Ağzı açılmışken anlatıyordu:

— Kızım anasından beter çıktı. Anasını üzüntü ile öldürdüğümden işe başladı. O da içiyordu sigarayı. Hizmetçi tutmadığım için başımın etini yiyordu. Bir ben, bir o. Bu dairenin işi ne olacak? Tutmadım değil, ahçı da tuttum, hizmetçi de. Ama ikisi de pasaklıydı. Ben temizliğe meraklı bir insanım. Kızım da benim ahlâkımla uğraştı. Ne o beni yola getirdi, ne ben onu. Sonunda evlendi gitti. Bak, beni aramıyor, ama öldüğüm zaman mirasıma konmak için etekleri zil çalarak gelir. Iskatçı Vildan.

Nazmi biraz sıkılarak sordu:

— Efendim, ıskatçı ne demek?

Halit Kaçar:

— Iskat düşürmek demektir, dedi. Ölen bir kimsenin kılınmamış namazlarının, tutulmamış oruçlarının günahını

Allah'ın bağışlaması için o adamın gömüldüğü sırada veya hemen arkasından fakir fukaraya para dağıtılır. Buna, yani bu paraya ıskat derler. Günah düşürmek anlamındadır. Yani Allah'ın, o kimsenin günahını bu fakirlere yardım vesilesi ile affedeceği umulur.

— Sağ olunuz efendim.

— Sen de sağ ol. Bak oğlum, ben bu hayırsız kıza birşey bırakmak istemiyordum. Niyetim sağlığımda her şeyimi bir hayır müessesesine bırakmayı düşünüyordum. Ama sonradan bundan vazgeçer gibi oldum.

Halit Kaçar Bey:

— Ana oğul, size bırakayım, diyorum, dedi. Tabiî benim mirasımı alabilmeniz için de annenin benimle evlenmesi gerekir.

Ana oğul kıpkırmızı kesilmişlerdi. Seher başını kaldıramıyordu. Nazmi'nin lokması boğazında kalmıştı. Halit Bey:

— Kafa kafaya verip bunu düşünün, dedi.

Seherin sesi titredi:

— Ben size lâyık değilim efendim, dedi.

— Orası benim bileceğim iş, dedi Halit Bey. Ben kimi istesem alamam ki. Para insanların yaşını da örter, kusurlarını da. Ama paraya tapan bir kızı veya kadını ben almam. Bana temiz ruhlu insan lâzım.

Sofradan kalkarken:

— Hemen cevap istemiyorum, dedi. Acelemiz yok. Enine boyuna düşününüz. İşinize gelirse ne âlâ. Gelmezse de sizi kapı dışarı edecek değilim. Bana bir cevap vereceğiniz zamana kadar misafirimsiniz. Cevabınız ters düşerse, o zaman bir hizmetçi aylığı veririm. Canınız istediği kadar, benim de canımı sıkmazsanız yine burada kalırsınız. Benim ölümüme kadar.

Halit Bey çıkıp salona gitmişti. Seher onun arkasından

Halit Bey sofrada Seher'e evlenme teklif eder.

sabunu, el bezini ve kurulanması için havluyu götürdü. Halit Bey ağzını, ellerini sildi:

— Sağ ol Seher, dedi.

Seher hemen kahveyi de getirdi. Acele ile yatak odasına sürahiyi ve bardağı götürdü. Mutfağa döndü, tıkanmıştı. Nazmi de onun gibiydi.

Halit Bey'in yatak odasına gittiğini duydukları zaman ana oğul arasında sessiz bir konuşma başladı. Birbirlerini ancak duyuyorlardı.

— Bize yol göründü anne.

— Aceleye gerek yok. Adam senin yanında bir istediğini açtı. Bundan pirelenip bu rahatı bırakacak mıyız? Zaten

karşımızda iki yol var. Ya ben onunla evleneceğim, ya onun hizmetçisi olacağım.

— Burada kalamayız anne.

— Kalacağız.

— Ben giderim.

Nazmi o gece geç vakitlere kadar uyumadı, yüzü duvara dönük olarak kımıldamadan yattı, ama düşündü. Eski apartmandaki hayat gözlerinin önüne geldi. Annesi basamaklara oturur, ağlardı. Bütün bu eziyetli yaşantıya karşılık bir de açlık vardı. Seher yılmıştı, bir daha o sefalete düşmek istememekte haklıydı.

Seher de uyumamıştı. Oğlunun kıskançlığını, kendi hayatını düşünmemesini yersiz buluyordu. Onun yüzünden evlenmemişti, onun yüzünden sefalete düşmüştü. Ama yine de onu üzmek istemiyordu. Onun ki tabiî bir kıskançlıktı.

Ertesi sabah, sanki düşündürücü bir şey konuşulmamış gibi kalkılmıştı. Seher adamın kahvaltısını tam saatinde hazırlamıştı. Halit Bey:

— Sıkma kendini Seher, dedi. Ölüm yok ucunda.

Durgun durgun kahvaltı eden Nazmi'ye de:

— İşe çıkacak mısın? dedi. Hava pek bozuk.

— Ne yapayım, dedi Nazmi. Mecburum.

Dışarıda berbat bir hava vardı. Durmadan kar yağıyor ve rüzgâr ortalığı kasıp kavuruyordu. Böyle havalarda hemen hiç satış olmazdı. Arabayı rüzgara karşı itmek de güç olur, insanın ağzına burnuna kar dolardı. Zaten işportacılığın kışın kârı olmaz, boşuna eziyet çekilirdi.

Rüzgâr tutmayan sokaklarda dinlenerek bütün gün boşuna dolaştı. Hiç satış yapamamıştı. Hava kararırken istemeyerek apartmanına döndü. Kapıcıdan garajın anahtarını aldı, kapıyı açıp arabayı içeriye soktu. Naylon örtüyü çekip

karları silkeledi, garajda da radyatör vardı ve içerisi bayağı sıcaktı.

Bir zaman orada oyalandı. Sonra ister istemez apartmanın kapısına yöneldi. Âdem Efendi merdiven basamaklarına biriken karları süpürüyordu. Nazmi anahtarı ona verdi, içeriye girdi.

Çıktıkları apartmanda, apartmanın önündeki karları da annesine temizletirlerdi. O bir yandan karları süpürür, bir yandan kar dolardı. Bunun içinde ayrıca azarlanırdı.

Nazmi, Halit Bey'le annesinin evlenmesi hakkında evvelce bazı şeyler konuşmuştu. Annesi evlenirse çıkıp gideceğini söylemişti. Ama düşünüyordu ki bunca zahmet çeken annesini isteyen adam, herhangi bir kimse değildi. Zengin bir ihtiyardı. Sonra bu isteğinin yerine getirilmesi için direnmiyor, onları sefalete düşürmemek için Seher Hanıma:

— Ya benimle evlenir karım olursun, ya evimde aylıklı hizmetçim olursun, diyordu.

Hizmetçilikle ev kadınlığı arasında büyük bir ayrıntı vardı. Biri gurur kırıcı bir durum, öteki kıskandırıcı bir biçim. Annesi şimdi kırk yaşına gelmişti. Simsiyah saçlarının arasında tek tük beyaz teller görünüyordu. Bazen ayna karşısında bu beyaz tellere bakarak içini çekiyor:

— Ömrüm geldi geçti, diyordu.

Nazmi kendi vicdanı ile boğuşuyordu. Bu kış günlerinde onu alıp nereye götürebilirdi? Biriktirdiği para ile ne yapabilirdi, kaç gün dayanırdı bu para. Sonra tekrar sefalet, yokluk günleri.

Bir iki defa annesiyle bu konuyu tartışmak istedi, ama annesi ona biraz kırgındı.

— Daha fazla birbirimizi hırpalamayalım, diyordu. Ama unutma ki, eğer ben yaşar da görürsem, sen bir gün evleneceksin, senin karın olacak kız, seni benimle paylaşmak istemeyecek.

Halit Bey Nazmi'nin, annesiyle evlenmesine engel olduğunu anlamıştı. Ona fazla bir kızgınlığı yoktu. Ama eskisi kadar iyi davranmıyordu. Hatta o pek berbat havalarda, tekerlekli işportasını ite kaka işe çıkmasına aldırmıyordu. Ne hali varsa görsün demeye getiriyordu. Biraz erken daireye dönerse Seher'in:

— Daha Nazmi gelmedi, hava da pek kötü, demesine karşı:

— Bırak, diyordu. Biraz eziyet çeksin, burnu sürtülsün. Gurur, fazla kıskançlık, kibir, inat ağaçların fazla olan dalları gibidir. Bunlar budanmayınca ağacın iyi meyva vermediği gibi, insanlar da fazla duygulardan sıyrılmış olamazlar. Ben bu yollardan geçtim Seher. Ben Nazmi'nin çektiği eziyetin fazlasını çektim.

Durum böyleyken birgün telefon çaldı. Seher açtı. Karşısında Vildan Hanım konuşuyordu:

— Sen daha orada mısın? diyordu. Ana oğul adama kene gibi yapıştınız değil mi? Niyetiniz adamın gözüne girip mirasına konmak.

Seher terbiyesini bozmadan:

— Vildan Hanım, dedi. Herkes bir olmaz. Ben zaruret yüzünden burada oturuyorum.

Vildan Hanım:

— Sen onu bunu bırak, diye bağırdı. Sen sırnaşıklık etmesen bile konu komşu ne söylüyor, kulak versene.

Seher Hanım:

— Ben kimse ile görüşmüyorum, dedi. Sizin buralara kadar gelerek kontrol ettiğinizde anlaşılıyor. Babanız duyarsa sizin için hiç de iyi olmaz. Bütün varını yoğunu başkalarına bırakır.

Vildan Hanım:

— Yani sana, değil mi? dedi. Zaten senin aradığın bu.

Seher telefonu açınca karşısına Vildan çıkar ve Seher'e hakâret eder.

Seher kırıldı, telefonu kapattı. Telefonun tekrar çalmasına aldırmadı. Çok sinirlenmişti.

O akşam yemekte Halit Bey sordu.

— Seher, sen bugün telefonla kiminle konuştun?

Seher şaşırdı. Vildan babasına da mı telefon etmişti.

— Kızınız size de telefon mu etti? dedi.

Halit Bey:

— Hayır, dedi. Demek sana telefon etti?

— Evet, ama siz bunu nereden haber aldınız?

— Bir defa telefon ettim, meşgul çıktı. Sonradan zil çaldığı halde açmadın.

Seher içini çekerek:

— Kızınız bana hakaret etti, dedi. Telefonu yüzüne kapattım. Telefon tekrar çaldı. Yine odur diye açmadım.

Halit Bey:

— Nasıl hakaret etti sana? diye sordu.

— Biz ana oğul kene gibi yapışmışız. Bunu da mirasınıza konmak için yapıyormuşuz. Benim gibi süslenip püslenen bir kadın için komşuların neler söylediğini araştırmam gerekirmiş.

Halit Kaçar Bey bir zaman düşündü. Rengi kaçmıştı. Sonra kaşlarını çattı. Sehere bakarak:

— Burası doğru, dedi. Giyinip kuşanan bir genç kadına kuşku ile bakarlar. Ama sen Nazmi ile bana kene gibi yapışmadın. Ben seni gördüm, terbiyenden, nezaketinden hoşlandım. Sen yaşadığın hayata müstahak değildin. Yaşının gereği olan kıyafeti olsun yapmalıydın. Ben bunlara çalışırken sana göz dikmedim. Kaç yıl oldu beraberiz. Biçimsiz bir davranışımı gördün mü?

— Seher önüne bakarak:

— Allah şahittir, dedi. İsteyen, istediğini söylesin.

— Halit Bey:

— Bundan sonra sıkıntılı bir yaşantıya düşersen bu Nazmi'nin yüzünden olacak, dedi. Ben senin niye evlenmediğini ona sormuştum. Çok zaman evvel bana seni başka bir adamla paylaşamayacağını söylemişti. Böyle bir şey olursa çıkar gidermiş.

Adam sözünü bitirmeden Nazmi:

— Siz herhangi bir adam değilsiniz efendim, dedi. Ben annemle evlenmenize engel olamam. Ömrünün yarısına

gelmeden sefalete düştü. Sizin bakıma ihtiyacınız olduğu gibi, onun da varlıklı yaşamaya ihtiyacı vardır. Ama ne onun, ne de benim sizin mirasınızda gözümüz var.

Halit Bey:

— Bak Nazmi, dedi. Seni bütün engellere karşı işportacılıkta direnmenin nedeni anneni sefaletten kurtarmaktır. Anlıyorum ki, hizmetçilikten de kurtarmak istiyorsun. Annenle ben evlenirsem ortadan seni zorlayan bu mecburiyet kalkacak.

Halit Bey'e karşı Nazmi:

— Ben on yedi yaşımı bitiriyorum, dedi. Altı senede çok zahmet çektim. Ama yılmış değilim. Birgün bir dükkan sahibi olacağım.

Halit Bey:

— Ondan şüphem yok, dedi. Sen kısa zamanda çok çektin. Ama beni dinlersen bu işportacılık burada bitsin. Artık bir dükkan sahibi olmaya bak. Bu karda kışta arabayı ite kaka para kazanmaya çalışırken hastalanıp pisi pisine ölmek de var. Aynı yollardan geçmiş, tecrübeli bir işportacı sıfatıyla sana söylüyorum. Yeteri kadar bu işi öğrendin. Bak annenle konuş. O da senin karda kışta uğraşmanı istemiyor. Annenle konuşup bir küçük dükkan açmak istersen sana yardım ederim. Bu yardım bir bağış değildir.

Odalarına çekildikleri zaman Seher Hanım:

— Duydun, dedi. Adam sana yardım etmek istiyor.

Nazmi dişlerini sıkarak:

— Sen onunla evlenebilirsin, dedi. Ama ben ondan yardım kabul etmiyorum.

Seher Hanım biraz sakinleşerek:

— Karısının zamanında rahat etmemiş, kızından da anlayış görmemiş bir adam, dedi. Onun da bakıma, candan ilgiye ihtiyacı var. Dikkat et, eskisi kadar sert ve huysuz de-

ğil. Çatal kaşık koklamaktan, bardak kontrolünden vazgeçiyor. Bir şeye kızdığı da yok. Beni en fazla duygulandıran, erken geldiği zaman odasına kapanırken: "Sen işine bak Seher, ben seni rahatsız etmeyeyim" demesi. Demek şu beraber oturduğumuz yıllar içinde bize alıştı. Bir başka erkek olsa böyle evlenme teklifi yapıp da kabul edilmediğini görünce hiç bakmaz, ikimizi de kapı dışarı ederdi.

— Haklısın anne. Artık benim bir şey dediğim yok.

Ertesi akşam yemekte Halit Bey'in çok sevdiği haşlama vardı. Seher bunu severek ve özenerek pişiriyordu. Halit Kaçar'ın çukur tabağına kemikli eti, havuç, patates gibi sebzeleri de koymuş, çok lezzetli olan suyundan yeteri kadar ilave etmişti. Halit Bey:

— Limonunu da sen sık Seher, dedi. Sen benim alışkanlıklarımı benden iyi anlıyorsun artık.

— Vazifem bu Beyefendi.

Haşlama bitti. Halit Bey biraz daha haşlamanın suyundan istedi:

— Başka bir şey yemeyeceğim Seher, dedi. Eline sağlık, çok güzel pişirmişsin. Ağzımın tadını bozmak istemem. Siz yiyin, ben sigaramı içeyim. Kahveyi de içeriye zahmet etme, burada içerim.

Seher kaşla göz arasında kahveyi pişirdi, sigara küllüğünü de masanın üzerine koyarak sabunladığı elbezini adama uzattı. Halit Bey:

— Sağ ol kızım, dedi.

Seher onun kahvesini içmesini bekledikten sonra:

— Beyefendi, dedi. Biz ana oğul konuştuk, karar verdik.

Halit Bey:

— Dükkan meselesi için değil mi? dedi.

Seher biraz kızararak:

— Hayır efendim, dedi. Eğer vazgeçmedinizse sizinle evleneceğim.

Halit Bey biraz şaşırmıştı:

— Hangi dağda kurt öldü Seher? dedi.

Sonra ikinci bir sigara yaktı:

— Bak kızım, dedi. Ben ihtiyar sayılan bir adamım. Sana evlenme teklif ettimse bunun keyifle ilgisi yoktur. Eğer bu evlenme olursa yaşantımızda bir değişiklik olmaz Seher. Yalnız rica ederim sen de beni alışkanlıklarımdan uzaklaştırmaya zorlama, hiçbir şey değişmesin.

Seher biraz sıkılarak:

— Beyefendi, dedi. Ben şartlı olarak evlenme, istemem. Karı koca arasındaki bütün hususiyeti kabul etmek isterim. Hastalık var, sağlık var, benim size bakacağım gibi, belki sizin de bana bakmanız gerekir. Kaç göç kabul etmiyorum.

Halit Bey:

— Sen bilirsin kızım, dedi. Benim seni tercih etmemin sebebi yaşadığım kadar rahat yaşayıp bakılmamdır. Buna karşılık benim kanunen varisim olursun.

— Parada gözüm yok beyefendi.

— Sağ ol Seher. Avukatımla bu meseleyi görüşeceğim. Bu arada dükkan meselesini de halledelim.

Nazmi:

— Bunu askerliğimi yaptıktan sonraya bırakırız, dedi.

— Öyleyse sen biraz mağazada tezgahtarlık yap! Benim yanımda çalışanlara pek emniyetim yok. Şimdilik kasada dur.

Nazmi cevap vermedi. O gece ana oğul karar verdikleri için biraz kuşkulu ve içten rahatsızdılar. Ertesi sabah kahvaltıdan sonra Halit Bey:

— Beraber çıkalım Nazmi, dedi. Benim yürümem lazım. Ama böyle tipide buzda düşmekten korkuyorum.

Eline ucu sivri bir baston almıştı. Tutuk tutuk adım atıyordu. Yolda hiç konuşmadılar. Mağazaya gidince Halit Bey:

— Bir oğlum olduğunu isterdim Nazmi, dedi. Allah bir kız verdi, en haşarı oğlanlardan beter. Üstelik bana hiç yararı olmadı. Bak oğlum, insanın mutluluğu parayla pulla değil. Eğer para mutluluk getirseydi bütün zenginler mutlu olurlardı. Paranın bir de sıkıntısı vardır. Kazanırsın, herkesin gözü bu paradadır.

Çoğu zaman kasada kendisi oturuyordu. Nazmi onun nasıl çalıştığını biliyordu. Tezgahtarın yazdığı fişe göre para kasa makinesine yazılıyordu. Fişi de bir yere iliştirmek ve akşamları kontrol etmek gerekiyordu.

Halit Bey ertesi gün Seher Hanım'ın nüfus kağıdını da istemiş, almıştı. Yazıhanesinden avukatına telefon edip çağırdı. Herhalde nikah muamelesi için avukata talimat vermişti. Nazmi tezgahtarlık yapıyordu. Nenin nereye konduğunu bir iki gün içinde ezberlemişti. Zaten şoför Ahmet'de ayak işleri yapıyordu.

Gündüz yemeklerini Halit Bey lokantadan ayağına getirtiyordu. Yazıhanenin perdesini çekiyor ve Nazmiyi karşısına alarak ısmarladıklarını yiyordu, bu arada, hemen her yemekte:

— Nazmi diyordu. Allah seni inandırsın şu dışarının yemeklerini yerken içime sinmiyor. Her lokmada yemeğin temizliğinden şüphe ediyorum.

Nazmi de adamın bu yumuşaklığına karşı bir öneride bulundu:

— Yediğiniz yemek içinize sinmiyor. Ama apartman da buradan hayli uzak. Siz kış günleri olsun öğle yemeğine eve gitseniz. Arabanız bomboş yatıyor.

Halit Bey:

— Sağ ol oğlum, dedi. Hakkın var, buradaki yemekleri istemeyerek yiyorum. Yediğimin çoğu da çıplak ateşte pişmiş kızartma ya da kebap. Bu yaştan sonra böyle şeyleri yememem gerekir. Ama anneni rahatsız etmeyeyim.

— Ne rahatsızlığı efendim, dedi Nazmi.

— Bak oğlum, dedi Halit Bey. Annen dürüst bir kadın, ihtiyar da olsa bir erkekle yalnız kalmak istemez. Ben bunu çok sezdim. Bunu sezince de bağırıp çağırmadım. Namuslu ve tiziz olduğu için mi ona çatacaktım? Yoo Nazmi! Ben bu kadar saygısız değilim. Hele şu nikah olsun, sonra arabayı garajdan çıkartırız. Sen de araba kullanmasını öğrenirsin. Hem annen de apartmana geldi geleli kapalı. Zavallının bir yere çıktığı yok. Benim gibi bir ihtiyara vardıktan sonra da bu hayatı sürdüremez. Varsın biraz gezsin. Benim suratıma baka baka içi kararmasın.

Nazmi Halit Bey'in bu derece iyi olduğuna inanmazdı. Ama adam bunu kendi ağzı ile söylüyor, bazen akşam dönüşünde bir mağazanın önünde durup vitrini seyrederken:

— Nazmi, diyordu. Şuradan annene birşey alalım. Küçük hediyeler genç kadınları mutlu eder. Bugüne kadar rahmetli karım, sonra da kızım bana birşey alıp götürmek fırsatını vermediler. İstedikleri hep paraydı, para.

Karlı bir havada bir pazar günü Vildan Hanım apartmana gelmişti. Halit Bey kütüphane odasındaydı. Pazar günleri orada çeşitli uğraşlarla vakit geçirirdi. Seher Hanım kapıyı açıp karşısında kendi yaşındaki genç kadını görünce duraksamış ve Nazmi'ye seslenerek Halit Bey'e haber vermesini söylemişti.

Vildan Hanım kapının dışında bekliyordu. Halit Bey:

— Seher, bırak gelsin, diye seslendi.

Kendisi de sigara paketini alarak salona geçti. Seher Hanım:

Halit Bey vitrinlerin önünde durup, Nazmi şuradan annene bir hediye alalım, der.

— Buyurun, dedi.

Vildan Hanım yürümek istedi. Seher Hanım onun önünde bir çift terlik koydu. Genç kadın sinirlenerek karlı ve ıslak ayakkabılarını çıkartıp terlikleri giydi. Salonun kapısından seslendi:

— Artık babamın evine de desturla giriyorum.

Halit Kaçar Bey:

— Sen bu evden çıkıp giderken "inşallah ölünü sıçanlar yer" dememiş miydin? dedi. Okuttum, yazdırdım, besledim, büyüttüm, dışarıdan bir koca buldun kendisine, ses çı-

karmadım, sana bir daire aldım, dayadım, döşedim, şimdi ne diye geliyorsun buraya? Ölümü sıçanların yiyip yemediğini görmek için mi? Yoksa babanı göreceğin geldiği için mi geldin?

Seher Hanım kapıda kalmıştı. Halit Bey:

— Gir içeriye Seher, dedi. Sana hepsini anlattım, benim gizli kapaklı işim yok. Ben kendi başına buyruk bir insanım. Bunun rahmetli anasından çok çektim. Sonrada bu kızdan, ne ister benden bilmem ki!

Seher de bir koltuğa ilişmişti. Nazmi ayakta bekliyordu. Vildan Hanım bir koltuğa ilişti ve yutkundu sonra:

— Baba, dedi. Evlenmeye kalkıyorsun bu yaştan sonra: Kepaze olduk.

Halit Bey:

— Evlenmek kepazelikse sen kepazenin birisin, dedi. Burada yalnız başına mı geberecektim? Senin bütün endişen benim mirasımı başkalarına bırakmamdan ileri geliyor. Evet Vildan Hanım, ben Seher Hanım'la evleniyorum. Bu beşinci sene ki onunla bu çatının altındayım. Onu bana varmaya razı ettim. Allah'da kendisinden razı olsun. Şimdi rahatım, rahat. Anlıyor musun? Beni kendi yoluna çekmeye çalışıp başımın etini yemiyor. Bana benim istediğim gibi bakıyor. Bana böyle ne rahmetli anan baktı, ne de sen.

— Allah mübarek etsin.

Vildan Hanım kalktı, kapıya giderken ağlıyordu. Tıkanır gibi olmuştu. Seher Hanım onu alakoyup bir bardak su içirdi, sonra:

— Size biraz kolonya vereyim, dedi.

Vildan bağırır gibi:

— Lüzumu yok, dedi.

Fakat birden durdu, başını çevirdi.

— Affedersiniz, dedi. Babama çok sinirlendim. İyi de söylerim, kötü de söylerim, nihayet babamdır benim.

— Öyle, ama babanız da sinirli bir insan. Sizin vaktiyle çok ağır konuşmalarınızı unutamamıştır. Gelin size bir bardak çay vereyim. Dışarısı çok soğuk.

Vildan belki çok sinirli bir halde dışarıya çıkmak istememiş, mutfağa girmişti. Yemek masasının üzerine çantasını koydu. Çantasından paketini çıkarttığı bir de sigara yaktı.

Mutfağa, yemek masasına, dolaplara, balkon kapısının dışında yağan kara ve ortalığın temizliğine bakıyordu. Sonra bu kadın hemen hemen kendisinin yaşındaydı. Ama çok sağlıklı görünüyordu. Çok temiz giyinmişti, bileklerinde saati ve bilezikleri, boynunda bir dizi incisi vardı. Saçlarını dikkatle taramıştı.

Çabucak çayı hazırladı, bardağa koydu getirdi.

— Anasonlu gevrek var, dedi. Belki alırsınız. Babanız çok seviyor.

Bir bardağa da gevreklerden koymuştu.

Vildan Hanım:

— Ne zaman evleniyorsunuz? diye sordu.

— Bir iki hafta içinde, dedi Seher Hanım.

— Bu delikanlı sizin oğlunuz, değil mi? Size çok benziyor.

— Evet, oğlum.

— Okula gidiyor mu?

— Gitmiyor, işportacılık yapıyor. Ama ortaokul diploması aldı.

— Halit Bey yanında çalıştırsa ya?

— Babanız da işportacılıktan yetişmiş. Alnının teriyle kazanmış bugünkü servetini. İstiyoruz ki Nazmi de o yollardan geçip hayatı anlasın. Yalnız şu kış aylarında pek iş ol-

madığı için mağazada yardımcı olarak çalışıyor.

Vildan Hanım:

— Anlayışsız, kaprisli bir kadınla evleneceğine sizinle evlenmesi bence çok hayırlıdır, dedi. Ben gideyim artık.

Daire kapısına kadar giden Seher Halit Bey'in kızını öptü. Genç kadın:

— Siz çok iyisiniz Seher Hanım, dedi.

Halit Bey'in canı sıkılmıştı. Saatlerce çalışma odasında, kitapları, özel eşyası arasında gezindi. Daha sonra o odanın kapısını kapayıp bir zaman yalnız kaldı. Bu sıkıntılı durumunu kolay atlattı. Yemekten sonra Nazmi ile birlikte garaja indi. Simsiyah, yepyeni, pırıl pırıl arabası takoz üstünde duruyordu. Bu garajda bir arabanın bir çok onarımını başaracak âlet vardı. Halit Bey:

— Nazmi, dedi. Ben askerliğim sırasında hemen her çeşit aracı kullandım. En bozuk havalarda yola çıkardım. Tamirhanede de bulundum. Sonra askerlik bitince kendime bir araba aldım. Onu eskittim. Sonra işte bunu aldım. Araba kullanmasını severim, ama hekimler bana yürümeyi öğütlüyorlar. Genç ihtiyar, herkes, günde bir iki kilometre olsun, yürümeli.

Sonra içini çekerek:

— Yarın Ahmet'i yollayalım buraya, dedi. Lastikleri şişirsin, arabayı işler hale koysun. Böyle berbat havalarda yürümek biraz güç gelmeye başladı bana. Sen de araba kullanmasını öğren. Ömrü billah işportayı kullanacak değilsin ya. Arada bir anneni de gezdirirsin.

Ertesi gün mağazada çalışan Ahmet'i yolladı. Arabayı kontrol edecekti. Avukat da aynı gün telefon etti. Nikah kağıtları askıdan inmiş. Nikah memurundan gün almak için fikir soruyordu:

Halit Bey:

— Bu işi apartman dairesinde yapalım, dedi. Ona göre nikah memuru ile konuş. Benim şahidim sen olursun, Hanıma da apartmandan bir şahit buluruz.

Birgün sonra avukat nikah memurundan randevuyu almıştı. Seher bu haberi sukûnetle karşıladı. Nazmi Bey oturup iş odasındaki makinesinde apartmanın beş dairesindeki kiracılarına birer davetiye yazdı. Bunları zarfa koyup kapıcı Âdem'le dağıttırdı.

O pazar günü, sabahtan itibaren Halit Kaçar apartmanın beş dairesinden birer büyük çiçek sepeti gelmiş salona sıralanmıştı.

Seher Hanım çok sade, fakat kibar giyinmiş, yüzünü gererek saçlarını ensesinin üstüne toplamış, süs olarak bir dizi inci ile bileziklerini takmıştı. Siyah elbisesinin üzerinde beyaz inciler çok hoş duruyordu.

Nikaha kocalarıyla birlikte gelen hanımlar akide şekeri gibi renk renk boyandıkları halde Seher Hanım dudaklarını bile boyamamıştı. Fakat yüzünden eksik etmediği sevimli gülümseme her süsten daha etkiliydi.

Gelenleri karşılayıp Nazmi ile birlikte çay ve kahve ikram eden Seher Hanım zaman zaman oturup iki lakırdı da ediyordu.

Halit Bey güzelce giyinmiş, boyunağı takmış, saçlarını taramış ve tıraş olmuştu. Sert ve aksi dedikleri adam çok yumuşak başlı ve ikramcı görünüyor, her kiracısı ile ayrı sohbet ediyordu.

Vaktinde gelen nikah memurları hazırlanan masada görevlerini yaptılar. Halit Bey karısının ölümünden sekiz yıl sonra ikinci defa, kendisinden yirmi yaş kadar küçük ve dul bir kadın olan Seher Hanım'la evlenmiş oldu.

Dışarıda buram buram kar yağarken ılık solanda, çiçek sepetleri arasında bu bağlantı yapıldı, yine ana oğul misafirlere ve memurlara şerbet, daha sonra da giderlerken de-

ğerli birer hediye verdiler, mutluluk dileklerine gülümseyerek teşekkür ettiler.

O akşam yemekte, hiçbir değişiklik olmadı. Halit Bey biraz kiracıları anlattı, yemek bitince salonda kahvesini içti. Odasına çekilirken:

— Bugün çok yoruldun Seher, dedi. Sen de erken yat.

Seher gece işlerini gördükten sonra odasına girdi. Pijamasının üstüne sabahlığını giydi ve:

— Nazmi, dedi. İlk geceden saygısızlık olur. Ben Halit Bey'in odasına gidiyorum. Rica ederim sen sinirlenme.

Nazmi:

Sonunda Halit Bey'le Seher Hanım evlendiler.

— Neye sinirleneceğim anne? dedi. Halit Bey artık senin kocandır. Onun varisi olduğuna göre eşlik görevini yerine getirmen lâzım.

— Allah rahatlık versin Nazmi?

— Sana da anne.

Seher kapıyı çekti, arkasından kapattı. Ayak sesleri dairenin sessizliği içinde kayboldu.

Nazmi bir zaman uyumadı. Karanlıkta caddeden cama vuran ve tül perdenin desenlerini duvara yansıtan hafif bir ışıkla yalnız kaldığı küçük odayı gözden geçirdi. Orada artık yalnız yatacaktı. Odaya başka bir şekil vermek gerekirdi.

Sonra annesini düşündü. Onun evvelki apartmandaki halini gören onun bu kibar edalı, cana yakın, sağlıklı genç kadın olduğuna inanmazdı. Halit Bey onun yanında daha yaşlı görünüyor, altmış senenin bütün çizgilerini yüzünde taşıyordu. İşportacılık onu çok yormuştu. Aile hayatınıda hiç bir rahat görmemiş, bir yudum suyu emniyetle içememiş, yediği bir lokma yiyeceğin tadını alamamıştı.

Ertesi sabah Nazmi kahvaltı için mutfağa girdiği zaman karı kocayı suçlu gibi gördü. Biraz sıkılmışlardı. Halit Bey:

— Hava yine berbat Nazmi, diye konuştu. Dün epeyce yoruldum. Bugün mağazaya gitmeye niyetim yok.

— Ben giderim, dedi Nazmi. Siz dinleniniz.

Annesi, kahvaltıdan sonra onu kapıya kadar geçirirken boynuna astığı bir kolyeyi gösterdi. Pırıl pırıl parlayan bu kolye herhalde pek pahalı birşey olmalıydı. Nazmi:

— İyi günlerde anne, dedi.

— Güle güle oğlum, kendine dikkat et.

Nazmi'nin korktuğu olmuş ve annesini bir başka adamla paylaşmak zorunda kalmıştı. Ama şimdi kıskançlık duymuyordu. Deli Halit dedikleri üvey babası insaflı, hâlden

anlayan, uysal bir adamdı.

Mağazanın kapı camına içeriden bir ilân yapıştırılmıştı. "Toptan ve perakende" diye. Şimdi, havanın karlı ve kış olmasına rağmen içeriye müşteri doluyordu. Nazmi bu perakende satış işini tamamiyle üstüne almıştı. Toptan fiyatına veriyordu, ama sürümden çok kazanılıyordu.

Beyaz bir ceket giymiş olan Nazmi düşünmeye zaman bulamıyordu. Tezgahın üzerinde hemen bütün tuhafiye eşyası bulunuyordu. Mendilden saç tokasına, çeşitli saç boyalarına kurdele ve iğnelere, yük çilelerine kadar.

Ertesi günden başlayıp Halit Kaçar Bey araba ile işe gidip gelmeye başladı. Yalnız gündüzleri, eve yemeğe giderken arabayı kendisi kullanıyor, yanında bulunan Nazmiye de şoförlüğü öğretiyordu.

Vildan Hanım babasının evlendiğini duymuş, Seher Hanım'a telefon ederek mutluluklar dilemişti. Sonra alay eder gibi:

— Artık bir bebek bekleriz sizden, demişti.

— Kaderde varsa o da olur, demişti Seher Hanım.

Kederde dünyaya gelecek bir kız varmış. O yaz başlarında, Seher Hanım bunu oğluna haber vermişti. Sonbahara, kışa karşı bir bebek bekleniyordu.

Bunun için de Seher Hanım her akşam Beyoğlu'na doğru bir yürüyüş yapıyor, Taksim alanında buluşuyorlardı. Bu durumun üçüne de verdiği hazin bir mutluluk vardı. En fazla yaşlı koca ve mutluluğu duyuyor ve eşi Seher'le oğlu Nazmi'yi, küçük işportacıyı memnun etmek için çalışıyordu.

Nazmi askere gitmeden önce doğan kızı kucağına aldı ve ona "Emek" adını koydurdu.

- SON-

43

KEMALETTİN TUĞCU

1902 - 1996

Sevgili Çocuklar,

Hepinizin çok iyi tanıdığı Kemalettin Tuğcu'dan kitaplığınıza yeni kitaplar kazandırmaya devam ediyoruz.

Usta ve kıvrak kalemiyle Türk çocuklarına ömrünü ve gönlünü veren Kemalettin Tuğcu'nun şimdiye kadar hiçbir yerde yayınlanmamış bu güzel eserini de zevkle okuyacağınızdan eminiz.

Kemalettin Tuğcu Serisi (50 Kitap)

1-Kuklacı (100 TEMEL ESER)
2-Bir Garip Kızcağız
3-Babam ve Ben
4-Yetimler Güzeli
5-Dilenci Baba
6-Kuyulu Bahçe
7-Annelerin Çilesi
8-Yetim Ali
9-Sokak Köpeği
10-Dağdaki Yabancı
11-Deniz Kızı
12-Benim Annem
13-Küçük Serseri
14-Şeytan Çocuk
15-Yılanlı Bağ
16-Bu Çocuk Kimin?
17-Cambazın Kızı
18-Toprak Adamları
19-Köyde Unutulanlar
20-Sütannem Nazlı
21-Süt Kardeşler
22-Babasızlar
23-Köyden Gelen Kız
24-Kız Evlat
25-Küçük Bey
26-Baba Evi
27-Balıkçının Kızı
28-Küçük Hanım
29-Güllü Bahçe
30-Tanrı Misafiri
31-Bir Dağ Masalı
32-Doğduğum Ev
33-Küçük Erkek
34-Satılan Çocuk
35-Büyüklerin Günahı
36-Hacı Baba
37-Annemin Hikâyesi
38-El Kapısı
39-Köydeki Arkadaşım
40-Çocuk İhtiyar
41-Sokaktan Gelen Çocuk
42-Can Yoldaşları
43-Küçük İşportacı
44-Eskicinin Köpeği
45-Çocukluk Arkadaşım
46-Ana Kucağı
47-Kırk Ev Kedisi
48-Kartal Yuvası
49-Karakaçan
50-Devlet Kuşu

ISBN: 978-9753810302
9 789753 810302

DAMLA YAYINEVİ®

Tel: 0212 514 28 28
Faks: 0212 528 24 01

www.damlaegitim.com